

**T.C. HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**PSİKOLOJİ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİĞE İLİŞKİN
TUTUMLARININ YORDAYICISI OLARAK
İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Fulya Gizem ARTUKOĞLU**

**Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Hakan Ertufan**

İstanbul, 2016

**T.C. HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**PSİKOLOJİ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİĞE İLİŞKİN
TUTUMLARININ YORDAYICISI OLARAK
İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Fulya Gizem ARTUKOĞLU**

**Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Hakan Ertufan**

İstanbul, 2016

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

...Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Klinik Psikoloji... Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Fulya Gizem ARTUKOĞLU tarafından hazırlanan
“Psikoloji öğrencilerinin Evliğe İlişkin Tutumlarının Yaşkyını
Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 16./06/2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Halan ERTUFAN

Danışman: Haliç.....Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER

.....Haliç.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Orhan DOĞAN

.....Beykent.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi:

.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:

.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

“Psikoloji Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları” isimli araştırma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Yapılan bu çalışmada ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ile evlilik tutumları literatürüne değinilmiştir. Bilişsel çarpıtmaların bireylerin kendisini ve dış dünyasını algılamasındaki davranışsal, duygusal ve düşünsel problemlere yol açtığı kabul edilmektedir. Bu bağlamda bilişsel çarpıtmaların bireylerin diğer insanlar ile ilişki başlatma ve devam ettirme sürecini etkilediği kabul edildiğinden, bu çalışmada psikoloji öğrencileri üzerinde, bilişsel çarpıtmalar ile evlilik tutumları arasındaki ilişkisellik incelenmiştir.

Tez sürecim boyunca yardımlarını ve desteğini benden esirgemeyen, tez danışmanlığımı hiç tereddüt etmeden kabul eden ve akademik desteğini eksik etmeyen, sabır ve özveri ile yanımda olan değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hakan ERTUFAN’a en içten teşekkürlerimi borç biliyorum.

Tez sürecine dair benim her türlü soruma içtenlikle cevap veren ve desteğini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER’e çok teşekkür ederim.

Araştırma verilerinin toplanmasında yardımcı olan, desteğini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Zeynep OKTUĞ’a çok teşekkür ederim.

Tez sürecine dair benim her türlü soruma içtenlikle cevap veren ve desteğini esirgemeyen, verilerin analizini yürütmemde yardımcı olan Psk. Melisa Aslıhan AKŞAHİN’e ve Psk. Pelin Su UZUN’a çok teşekkür ederim.

İngilizce özet kısmının yazımında yardımcı olan Gökhan TEPRET’e çok teşekkür ederim.

Son olarak onlar olmasa ben olmazdım. Beni bugünlere getiren, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, en değerlilerim canım aileme; anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2016

Fulya Gizem ARTUKOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR	V
TABLolar LİSTESİ.....	VI
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Problem Cümlesi	4
1.3.Araştırmanın Amacı	4
1.4.Araştırmanın Alt Amaçları	4
1.5.Araştırmanın Hipotezleri	5
1.6.Araştırmanın Önemi	6
1.7. Araştırmanın Sayılıtları.....	6
1.8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.9. Tanımlar	7
1.9.1.Evlilik	7
1.9.2. Evlilik Tutumu	7
1.9.2. Evlilik Tutumu	7
1.9.3. Bilişsel Çarpıtma.....	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Evlilik Tutumu	8
2.1.1.Cinsiyet	11
2.1.2. Yaş	12
2.1.3.Evlilik Dışı Birlikte Yaşama	12
2.1.4. Ekonomik Değişkenler	13
2.1.5.Din	13
2.1.6. Eğitim Durumu.....	13
2.1.7. Ailevi Tutumlar	14

2.1.8. Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programları	14
2.2. Evliliğe İlişkin Tutumlara Dair Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	18
2.3. Bilişsel Davranışçı Kuram	18
2.3.1. Bilişsel Terapinin Tanımı ve Tarihiçesi.....	19
2.3.2. Aaron Beck'in Bilişsel Terapi Modeli	20
2.3.3. Bilişsel Kuramın Temel İlkeleri	20
2.3.4. Bilişsel Kuramın Psikopatoloji Anlayışı	21
2.3.4.1. Otomatik Düşünceler	21
2.3.4.2. Ara İnançlar	22
2.3.4.3. Temel İnançlar	22
2.3.5. Bilişsel Şemalar	23
2.3.6. Bilişsel Çarpıtmalar	23
2.3.6.1. Düşünce Hataları	24
2.3.7. Bilişsel Üçlü	26
2.3.8. Albert Ellis'in Akılcı-Duygusal-Davranışçı Terapi Modeli	26
2.4. İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalara İlişkin Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	28
3.YÖNTEM	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	30
3.3. Veri Toplanma Araçları	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	31
3.3.3. İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği	32
3.4. İşlem	33
3.5. İstatistiksel Analizler	34
4. BULGULAR	35
4.1. Katılımcıların Genel Yapısına İlişkin Bulgular	35
4.2. İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular.....	36

4.3. Evlilik Tutum Ölçeğinin Puanlarına İlişkin Bulgular	44
4.4. Bireylerin İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmaları ve Evlilik Tutumları Puanlarına İlişkin Bulgular	47
4.BULGULAR.....	35
5.TARTIŞMA.....	49
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6.1. Sonuç	52
6.2. Öneriler	53
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	62
EK 1: Kişisel Bilgi Formu	63
EK 2: İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	64
EK 3: İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği	66
EK 4: Haliç Üniversitesi Etik Kurul Raporu	68
ÖZGEÇMİŞ	70

KISALTMALAR

- İETÖ : İnönü Evlilik Tutum Ölçeği
İİBÇÖ : İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği
KMO : Kaiser-Meyer-Olkin
Ort. : Ortalama
SPSS : Statistical Package for Social Sciences
SS : Standart Sapma
TBA : Temel Bileşenler Analizi

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı...	35
Tablo 4.1.2. Bireylerin İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Evliliğe İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı	36
Tablo 4.2.1. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	37
Tablo 4.2.2 Bireylerin Yaşları ile Bireylerin İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ve Ölçeğin Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	38
Tablo 4.2.3. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	38
Tablo 4.2.4. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının İlişki Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	39
Tablo 4.2.5. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Aile Yapısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	41
Tablo 4.2.6. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Bireylerin Ebeveyni Boşandığı Sıradaki Yaş Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	42
Tablo 4.2.6.1 İİBÇÖ ve Gerçekçi Olmayan ilişki Beklentisi Alt Ölçeğinin Puanlarının Bireylerin Ebeveyni Boşandığı Sıradaki Yaş Değişkenine Göre	

Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları	44
Tablo 4.3.1. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	45
Tablo 4.3.2. Bireylerin Yaşları İle Bireylerin Evliliğe İlişkin Tutum Ölçeğinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
Tablo 4.3.3. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	45
Tablo 4.3.4. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının İlişki Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	46
Tablo 4.3.5. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Aile Yapısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi	46
Tablo 4.3.6. Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Bireylerin Ebeveyni Boşandığı Sıradaki Yaş Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	47
Tablo 4.4.1 Bireylerin Evliliğe İlişkin Tutum Ölçeğinden ve İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ile Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	48

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Fulya Gizem ARTUKOĞLU
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hakan ERTUFAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – 2016

PSİKOLOJİ ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ YORDAYICISI OLARAK İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALARI

ÖZET

Evlilik tutumları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiği zaman çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışma belirli bir grup üzerinde, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve evlilik tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesini içermektedir. Araştırmanın çalışma grubu, 18 yaş üstü, psikoloji lisans öğrencisi olan 149 kadın ve 32 erkek bireyden –toplam 181 katılımcı- oluşturulmuştur. Araştırma İstanbul ilindeki İstanbul Kültür Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir. İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları tespit etmek için “İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği” ile bireylerin evlilik tutumlarını tespit etmek için “İnönü Evlilik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca bazı değişkenler hakkında bilgi toplanması amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin evlilik tutumları ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasında pozitif yönlü bir ilişki gözlenmiştir. Ayrıca bireylerin ebeveynlerinin medeni durumları ile evlilik tutumları ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları farklılık göstermektedir. Boşanmış ebeveynlere sahip bireylerin, boşanma sürecindeki yaş düzeyleri ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik tutumu, bilişsel çarpıtmalar, evlilik, boşanma.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Fulya Gizem ARTUKOĞLU
Department : Psychology
Program : Clinical Psychology
Thesis Adviser : Asst. Prof. Dr. Hakan ERTUFAN
Type and Date of Thesis : Master's – 2016

COGNITIVE DISTORTIONS OF PSYCHOLOGY STUDENTS IN REGARD TO THE RELATIONS AS A PREDICTOR OF THEIR ATTITUDES TOWARDS MARRIAGE

ABSTRACT

When the studies conducted in relation to the marriage attitudes are analyzed, it is seen that these studies are limited. This study contains the analysis of the relationship between the cognitive distortions in regard to the relations and the marriage attitude. The study group of the research consists of a total of 181 participants with 149 women and 32 men individuals that are above the age of 18 and are psychology undergraduates. The research was conducted at Istanbul Kültür University located in the city of Istanbul. “Interpersonal Cognitive Distortions Scale” is used for identifying cognitive distortions related to relationships and “Inonu Marriage Attitude Scale” is used for identifying the individuals’ marriage attitudes. Also, “Personal Information Form” was used for the purpose of gathering information about certain variables. According to the research results, a positive directed relation between the marriage attitudes of the individuals and their cognitive distortions in regard to the relations was observed. In addition, the marital statuses of the individuals and their marriage attitudes and cognitive distortions in regard to the relations differ. The age levels and cognitive distortions of the individuals with divorced parents in regard to the relations differ.

Key Words: Marriage attitude, cognitive distortions, marriage, divorce.

1.GİRİŞ

Bu bölümde ilgili literatürden de yararlanılarak araştırmaya konu olan problemin durumu, problem cümlesi, hipotezler, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, sayılıları ve ilgili literatürde geçen temel kavramlara ait tanımlar açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Evlilik iki bireyin toplumsal kurallara uygun bir şekilde, çerçevesi yasalar ile belirlenen ve bireylerin birbirlerine bağlılıklarını belirten bir kurumdur. Evlilik, aynı zamanda kadın ve erkek birlikteliğinin cinsel, sosyal ve ekonomik ilişkilerinin yönünü belirleyen bir sistem özelliği barındırır.

Literatüre bakıldığı zaman evliliğin çeşitli tanımlarına rastlanmaktadır. Strong, DeVault ve Cohen (2011), ise evliliği şu şekilde tanımlamaktadır. Evlilik; karşı cinsten iki bireyin, özgür bir şekilde cinsellik yaşamasını sağlayan, çiftlerin maddi olarak birbirlerine destek olduğu ve hukuk önünde çocuk sahibi olma haklarının olduğu bir kurumdur. Evlilik, iki farklı cinsten bireyin hukuken birleşmesinin yanında inanç, düşünce ve dünya görüşlerinin ayrıca hayattan beklentilerinin de bir araya gelmesidir (Günay, 2000).

İnsanoğlunun temel güdülerinden birisi olan soyunu devam ettirebilmesi için evlilik gerekli bir kurumdur. Bu özelliği ile evlilik evrensel bir kurumdur fakat evlilik aynı zamanda kültürel faktörleri de içerisinde barındırmaktadır. Evlilik, tüm kültürlere baktığımız zaman önemli bir yere sahiptir. İnsanoğlunun var oluşunun bir parçası olarak görülen evlilik, insanoğlunun çoğalma eylemini gerçekleştirme yolu olarak görülmektedir (Sezen, 2005).

Evliliğe yönelik araştırmalara baktığımız zaman, evliliğe ilişkin tutumların son yıllarda değiştiği görülmektedir. Çiftlerin evlenme şekillerinde pek çok farklılık olduğu gözlenmektedir (Amato ve diğ., 2008), bu değişikliklerin yanında evlilik kurumsallığını yitirmekte (Cherlin, 2004; Lauer ve Yodanis, 2010), evlilik kurumunda benmerkezcilik önemli hale gelmekte ve eşlerin bireysel amaçları ön

plana çıkmaktadır (Yodanis ve Lauer, 2014). Yüksek boşanma oranları, evlilik dışı birlikte yaşama, evlilik dışı çocuk sahibi olma ve eşlerin gönüllü olarak çocuk sahibi olmayı reddetmeleri bu değişimlerin nedeni olarak görülmektedir (Seltzer, 2004).

Batı toplumlarına baktığımız zaman bugün evlilik olgusu değişmekle birlikte evlilik kurumunun yerini başka oluşumların aldığı gözlenmektedir (Adams, 2004; Cherlin, 2004). Özellikle sanayi devriminin toplumun en önemli değerlerinden olan aile kurumunda değişikliklere sebep olduğu bilinen bir gerçektir. Sanayi devrimi ile kadınların iş hayatında daha aktif rol alması, eğitim ve iş sebebiyle yer değiştirmeler, kadınların çeşitli anayasal haklara sahip olması evlilik kurumunun gerekliliğinin sorgulanmasına neden olmuştur (Amato, 2007). Dünyanın küreselleşmesi ile farklılaşan evlilik değerleri ve düzeni, özellikle batı toplumlarında hızla artış gösteren evlilik kurumundaki çürümeler özellikle sosyologları endişelendirmeye başlamıştır (Coontz, 2005). Batı toplumlarının yanı sıra Türkiye'ye bakıldığı zaman da evlilik kurumunda bazı değişimlerin olduğu görülmektedir. Türk toplumu için temel bir yapıtaşı olan evlilik kurumunda boşanma oranları hızla artmaktadır. Boşanma oranlarının Türkiye'deki son on yıllık durumu incelendiği zaman, 1996 senesine kadar evlilik kurumlarında sabit bir biçim, 1997 senesinden 2000 senesine kadar boşanma oranlarında bir düşüş, 2000 senesinde boşanma oranlarında bir yükselme olduğu görülmektedir (T.C İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 2004). Bu verilere bakıldığı zaman, Türkiye'de boşanma oranları her sene sistemli bir şekilde yükselmektedir. Boşanma oranlarının yükselmesi ile birlikte psikoloji, sosyoloji, psikolojik danışma gibi bilim dallarında çalışan bireylerin evlilik konusu ile daha fazla ilgilendikleri görülmektedir.

Evliliğe ilişkin bütün bu değişiklikler genç yetişkinlerin evliliğe yönelik tutumlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Bugün pek çok genç evlilik kurumuna ve ailevi değerlere inanmamaktadır (Carroll ve diğ., 2009).

Eric Erikson, psiko-sosyal kişilik gelişim evrelerinden 20-40 yaş arası grubu "Yakınlık Kurmaya Karşı Uzaklık" dönemi olarak belirtmektedir (Bacanlı, 2012). Yetişkin olarak adlandırılan bu yaş grubundaki bireylerin üniversite eğitimine devam ettikleri sayılmaktadır. Bu yaş grubundaki bireylerin birçoğunun hayatında evlilik ve evlilikle ilgili konular önemli bir yer tutmaktadır (Senemoğlu, 2009). Bu yaş grubundaki bireylerin temel gelişim görevleri içerisinde, bir yuva kurabilme ve

durumuna uygun bir sosyal gruba dahil olma gibi sorumluluklar bulunmaktadır (Kılıç, 2013). “Yakınlık Kurmaya Karşı Uzaklık” dönemi içerisinde olan üniversite öğrencilerinin, buldukları psiko-sosyal kişilik gelişimi evresi dolayısı ile eş seçme potansiyeline sahip olabilecekleri ve toplumun geleceğini temsil etmeleri sebebi ile evliliğe ilişkin tutumlarının öğrenilmesi önemlidir.

Psiko-sosyal bir varlık olan insanoğlu, başkaları ile iletişime geçme ve iletişimde olma ihtiyacı duymaktadır. Fakat bazı sebepler nedeni ile bu ilişkiler bozulabilmektedir (Kılınç ve Sevim, 2005). İlişkilere dair yanlış veya çarpıtılmış düşüncelerin ve beklentilerin ilişkilerdeki bu bozulmalar üzerinde büyük bir etkisi olduğu bilinmektedir (Gizir, 2013). Bilişsel çarpıtmalar, bireyde işlevsel olmayan duygu ve davranışların gelişmesine neden olmaktadır (Akın, 2010). Aynı zamanda bilişsel çarpıtmalar kişinin kendisine, diğer bireylere ve durumlara karşı olumsuz anlamlar yüklemesine yol açar (Beck, 1999). Bu bağlamda, en temel ilişki türlerinden biri olan evlilik kurumu ile ilgili literatürde yapılan çalışmalara baktığımız zaman, yapılan ilk çalışmalarda, evliliğin niteliği ele alınarak, bireysel ve kişisel özellikler ile aile değişkenleri ile ilişkisi incelenmiştir. Bu araştırmaları izleyen yıllarda ise, eşlerin davranışları ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmiş ve sorunlu eşler ile sorunsuz eşlerin problem çözme davranışları karşılaştırılmıştır. Evlilik ile ilgili yapılan araştırmalar, 1980’li yılların sonuna doğru evliliğe ilişkin işlevsel olmayan inançlar, gerçekdışı beklentiler, eşler arasındaki etkileşim gibi evlilik doyumunu etkileyen konular olmuştur (Fincham ve Bradbury, 1990).

Türkiye’de evlilikle ilgili çalışmalar incelendiğinde, daha çok evlilik tutumu ve eş seçme stratejileri ile cinsiyet rol algıları (Keldal, 2015), engelli kardeşe sahip bireylerin evliliğe yönelik tutumları (Mutlu, 2013) ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisini (Güven, 2005) açıklamaya yönelik araştırmalara rastlanmış, ancak bireylerin kişiler arası ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının evlilik tutumu üzerindeki etkisinin ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Literatürde incelenen araştırmalarda bireylerin evlilik tutumları ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları, araştırmalarda ayrı ayrı incelenmiş olup psikoloji öğrencilerinin evlilik tutumlarıyla ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Tüm bu bilgiler doğrultusunda, toplumu temelinden etkileyen

evlilik kurumunun ve evliliği oluşturan bireylerin evliliğe ilişkin tutumları ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının araştırılması önem arz etmektedir.

Türkiye’de evlilik tutumu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalara yeteri kadar yer verilmediği görülmektedir. Bilişsel çarpıtmaların evlilik tutumu ile ilişkisinin belirlenmesinin, bireylere yapılacak önleyici çalışmaların planlanmasında, evlilik öncesi eğitim programlarının düzenlenmesinde ve bireylerin evliliğe ilişkin tutumlarına dair, duygu, düşünce ve görüşlerinin daha net olarak incelenmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, ilişki durumu gibi demografik değişkenlerin psikoloji öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarını ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarını anlamlı olarak farklılaştırıp farklılaşmadığını incelemek ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları ile evliliğe ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

Psikoloji lisans öğrencilerinin evlilik tutumları ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişki nasıldır, araştırmada kullanılan demografik değişkenlerle ilişkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı psikoloji lisans öğrencilerinin evlilik tutumlarının üzerinde etkisi olabileceği düşünülen sosyo-demografik özelliklerin yanı sıra; ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve evlilik tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Bu amaçla araştırmada şu sorulara cevap aranacaktır.

1.4. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Bireylerin evliliğe ilişkin tutumları cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Bireylerin evliliğe ilişkin tutumları yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Bireylerin evliliğe ilişkin tutumları sınıf düzeyleri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Bireylerin evliliğe ilişkin tutumları ilişki durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Bireylerin evliliğe ilişkin tutumları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Ebeveyni boşanmış bireylerin evliliğe ilişkin tutumları ile boşanma sürecindeki yaş düzeyleri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Bireylerin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları ile evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır
 - a) İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeğinin yakınlıktan kaçınma alt boyutu ile bireylerin evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - b) İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeğinin gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt boyutu ile bireylerin evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - c) İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeğinin zihin okuma alt boyutu ile bireylerin evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Yaş ve evlilik tutumu arasında doğru orantılı bir ilişki vardır.

H2: Kadınların evliliğe bakışı erkeklerin evliliğe bakışından daha olumludur.

H3: 4. sınıf öğrencilerinin evliliğe bakışı 1. sınıf öğrencilerinin evliliğe bakışından daha olumludur.

H4: Ebeveyni boşanmamış bireylerin evlilik tutumu diğerlerinin evlilik tutumuna göre daha fazladır.

H5: 0-6 yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumu 7-11 yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumuna göre daha azdır.

H6: 0-6 yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumu 12veüstü yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumuna göre daha azdır.

H7: 7-11 yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumu 12veüstü yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumuna göre daha azdır.

H8: İlişkisi olan bireylerin evlilik tutumu ilişkisi olmayan bireylerin evlilik tutumuna göre daha fazladır.

H9: Bilişsel çarpıtmalar ile evlilik tutumu arasında ters orantılı bir ilişki vardır.

1.6. Araştırmanın Önemi

Evlilik kurumu, iki insanın bedenlen, ruhen ve zihnen birleşmesini ifade etmek ile (Alavi, Alahdad ve Shafeq, 2014) birlikte, evlilik, insanoğlunun var olduğu ilk günden bu yana değişerek varlığını sürdürmektedir. Globalleşen Dünya ile birlikte toplumsal kurumlara olan bakış açısı değişmeye başlamıştır. Toplumun temel yapıtaşını oluşturan evlilik kurumuna yönelik olumsuz tutumlar gelişmekte ve değişmemektedir. Bu bağlamda evliliğe dair değişen tutumların araştırılması mühim bir konu haline gelmektedir. Aynı zamanda bireylerin diğer bireylere ve durumlara karşı olumsuz yüklemeler yaptığı, ilişkilere ilişkin yanlış veya çarpıtılmış düşünce ve beklentilerinin ilişkilerdeki bozulmalar üzerinde etkisi olduğu (Gizir, 2013) düşünülen bilişsel çarpıtmalarının, evlilik tutumları ile olan ilişkisinin incelenmesi gerekli olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bu araştırma sonucunda, psikoloji öğrencilerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları ile evlilik tutumları arasındaki ilişkinin yönünün tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.7. Araştırmanın Sayıltıları

1. Araştırmaya katılan öğrenciler, kendilerine sorulan soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerden alınan yanıtların geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
3. İnönü evlilik tutum ölçeği, bireylerin evlilik tutumlarını ölçme niteliğindedir.

4. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeği, bireylerin yakın ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarını ölçecek niteliktedir.

1.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada incelenen evlilik tutumları, İnönü Evlilik Tutum Ölçeği ile sınırlıdır.
2. Araştırmada incelenen yakın ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ile sınırlıdır.
3. Araştırmadaki örneklem bir vakıf üniversitesinde okuyan 181 psikoloji lisans öğrencisi ile sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

1.9.1.Evlilik: “Evlilik, iki yetişkin bireyin birlikte yaşaması, hayatlarını paylaşması, çocuk sahibi olmaları ve çocuğu yetiştirmeleri gibi hedefleri olan bir kurumdur (Özgüven, 2000).

1.9.2.Evlilik Tutumu: Yetişkinlerin evliliğe dair yüklediği anlamları, beklentileri ve geleceğe dair ailevi ilişkilerinin bütünüdür (Willoughby, 2010).

1.9.3.Bilişsel Çarpıtma: Bilgiyi işleme sürecinin doğru ve etkili olmadığı zamanlarda, meli-malı ifadeleri, felaketleştirme, zihin okuma gibi şekillerde meydana gelen, düşünsel, davranışsal ve duygusal hatalardır (Beck, 2006).

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili kuramsal bilgiler ve ilgili yurt dışı ve yurt içi araştırmalar yer almaktadır.

2.1.Evlilik Tutumu

Evlilik kurumu, insanın var olduğu günden bu yana, kültürel olarak farklılık ve benzerlikler göstererek, tarih içerisinde değişim gösteren evrensel bir kurum olmuştur. Evlilik toplumun temel yapıtaşı olmakla birlikte, bireylerinde kendi nesillerinin devamını sağlayan bir kurum olmuştur. Evlilik kurumunun temel işlevleri, bireylerin çoğunlukla yalnızlıktan kurtulma isteği, ekonomik olarak güç kazanma, bireylerin neslinin sürekliliğini sağlama, mutlu ve huzurlu bir aile ortamına sahip olmak ve cinsel doyum sağlamak (Çaplı, 1992), iş bölümünün belirlenmesi, gelir ve giderlerin belirlenmesi (Özgüven,2000) diyebiliriz. Bireyler, psiko-sosyal ihtiyaçlarını evlilik ile doyuracaktır (Gittins, 2011). Özgüven (2000), evlilikte sosyal ihtiyaç olarak, eşlerin birbirlerine güç ve güven vermesi, bireylerin geleceğe güven içerisinde bakabilmesi, toplum içerisinde kendine bir konum bulabilmesi ve bireyin temel ihtiyaçlarının giderilmesi olduğunu belirtmiş, psikolojik ihtiyaç olarak ise bireylerin beğenilme duygusunun tatmin edilmesi ve karşılıklı olarak sevme ve sevilme gibi ihtiyaçların evlilik kurumunda doyurulması olduğundan bahsetmiştir. Evliliğin bir diğer önemli boyutu olan fizyolojik ihtiyaca bakacak olursak, fizyolojik ihtiyaç içerisinde görülen cinsel birleşmenin evliliğin amaçları içerisinde olduğunu söyleyebiliriz (Wardle, 2011). Evlilik tarih boyunca toplum içerisinde yer alan çiftlerin, rahatça cinsellik yaşamalarını sağlayan bir kurum olmuştur. Bu bağlamda, eşler evlilik kurumu ile toplumsal normlar içerisinde, birbirlerini cinsel doyuma ulaştıracak, çocuk sahibi olacak ve bu sayede nesillerinin devamını sağlayacaklardır (Özgüven, 2000).

Yukarıda da bahsedildiği gibi evliliğin birçok yararı ve amacı vardır.

Evlilik kişilerarası ilişkiler içerisinde çok önemli bir yer tuttuğundan pek çok araştırmacının dikkatini çekmiştir. Literatüre bakıldığında zaman evlilik ile ilgili birçok

araştırma göze çarpmaktadır. Evlilik ile ilgili yapılan araştırmaların büyük bir kısmını evlilik uyumu ve evlilik doyumu konuları kapsamaktadır. Evli olmayan bireylerin evlilik tutumlarının araştırıldığı çalışmalar çok azdır. Evlilik araştırmalarının 1930'lu yıllarda başlamasının ardından, evlenme oranlarının hızla azalması, bireylerin evliliğe ve aileye ilişkin tutumlarının incelenmesi gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Smock (2004), evlilik kurumuna olan tutum ve beklentilerin önemli derecede değiştiğini, bunun sonucu olarak evliliğin karmaşık ve anlaşılmaz bir yapıya bürünmesinden bahsetmektedir. Aile kurumundaki değişiklikler sebebi ile evliliğin kaygı veren bir kurum olduğu düşünülmeye başlanmıştır (Martin ve diğ., 2003). Son yıllarda evliliklerin geçmiş senelere göre kısa sürdüğü gözlemlenmeye başlanmıştır (Cherlin, 2004). Evlilik kurumu son yıllarda dramatik bir şekilde değişim göstermektedir (Lauer ve Yodanis, 2010). Bununla birlikte evlilik öncesi cinsellik, evlilik dışı çocuk sahibi olma, nikahsız birlikte yaşama ve boşanma gibi davranışların son yıllarda hızla arttığı saptanmıştır (Thornton ve Young-DeMarco, 2001).

Evlilik araştırmaları sonucunda; evli bireylerin yalnız yaşayan bireylere kıyasla daha mutlu ve daha sağlıklı oldukları (Horwitz ve White, 1998) gibi araştırmaların, bireylerin evliliğe yönelik olan olumsuz tutumlarını değiştirmediği bulunmuştur (Martin ve diğ., 2003). Bu araştırma sonuçlarına rağmen evliliğe yönelik olumsuz tutumların değişmemesi ve gelişmeye de devam etmesi, araştırmacıları, ebeveynlerin evlilik kalitelerinin çocukların evliliğe ilişkin tutumları üzerindeki etkisini araştırmaya yöneltmiştir (VanLaningham, Johnson ve Amato, 2001).

Dünyanın küreselleşmesi ile farklılaşan evlilik değerleri ve düzeni, özellikle batı toplumlarında hızla artış gösteren evlilik kurumundaki çürümelemler özellikle sosyologları endişelendirmeye başlamıştır (Coontz, 2005). Sadece batı toplumunda değil geleneksel bir yapılanması olan Türkiye'de dahi gelenek, görenek ve değerler aile kurumunun oluşmasında değişim göstermekte ve kişiler bu değişimleri olağan olarak görmektedir (Nazlı, 2014).

Cinsiyet rolleri, bireylerin hayata bakış açılarının değişmesi, evlilik dışı birlikte yaşama, evlenmeden çocuk sahibi olma, evlilik dışı cinsel ilişki gibi değerler

evliliği etkileyen değişkenler olarak bulunmuştur (Thornton ve Young-DeMarco, 2001).

Bireylerin evliliğe ilişkin tutumlarını etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler aşağıda yer almaktadır.

2.1.1.Cinsiyet

İlişkilere dair tutumların geliştirilip, devam ettirilmesinde cinsiyet kavramı büyük bir yer kaplamaktadır (Lin ve Raghubir, 2005; Johnson, 2009). Cinsiyetler arasında evliliğe ilişkin tutumlar farklılık göstermektedir (Barich ve Bielby, 1996). Yapılan araştırmalar sonucunda kadınların erkeklere göre evliliğe daha gerçekçi baktıkları ortaya çıkmıştır (Larson ve diğ., 1998). Tarhan (2007), yaptığı araştırma sonucunda, romantik ilişkilerde erkeğin beklentisinin sevgi verip, cinsellik yaşama isteğinde olduğu; kadının beklentisininse erkeğin beklentisinin tersine cinsellik verip sevgi ve aşk yaşama isteğinde olduğunu belirtmiştir.

Görüldüğü üzere evlilikten beklentiler cinsiyet bağlamında birbirinden farklılaşmaktadır. Evlilik ve evliliğe dair tutumların araştırıldığı çalışmalarında (Jennings, Salts ve Smith, 1992; Willoughby, 2010), kadınların erkeklere oranla evliliğe dair tutumlarının daha olumlu olduğu ortaya çıkarken, literatürdeki diğer araştırmalarda (Köroğlu, 2013) erkeklerin evliliğe dair tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Bu araştırmalar bağlamında cinsiyet faktörünün evliliğe dair tutumlar üzerinde etkili olduğu fakat cinsiyete göre evliliğe dair tutumların kesin olarak farklılık göstermediği söylenebilir.

Ekşi'nin (2005), "evliliğe hazırlık aşamasındaki karı-koca adaylarının evlilik ve anne-baba olma üzerine düşünceleri" konulu araştırmasında, araştırmaya katılan yetişkinlerin %81'i evliliği "eş, arkadaş ve dost edinme" şeklinde tanımlamışlardır.

Türkiye'de üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimine yönelik tutumlarının incelendiği bir araştırmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin görüşlere verdikleri cevaplar sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır (Ondaş, 2007).

"Evlilik hayatı sevilen biriyle paylaşmak için yapılmalıdır" görüşüne son sınıf öğrencilerinin 1.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek oranda katıldıkları, "evlilikte

mutluluk eşlerin birbirlerine bağlılıklarıyla devam eder” görüşüne ise kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek oranda katıldıkları bulunmuştur. Bunun yanı sıra, evlilik “neslin devamını sağlar, cinselliğin daha rahat yaşanmasını sağlar ve daha düzenli bir hayat sağlar” görüşlerine katılımcıların büyük bir kısmının yüksek oranda katıldıkları bulunmuştur. Bunun yanında, “evlilik, neslin devamını, cinselliğin daha rahat yaşanmasını ve daha düzenli bir hayat sağlar” görüşlerine cevap veren 1.sınıf ve 4.sınıf öğrencileri arasında ve kız-erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılığın olmadığı; katılımcıların, “evlilik, saygıyı azaltır, sevgiyi azaltır ve anne, baba ve kardeşlerden uzaklaştırır” görüşlerine katılmadıkları, “evlilik öncesi flört dönemi olmalı” görüşüne yüksek oranda katıldıkları bulunmuş, fakat katılımcıların, “evlilik öncesi cinsel birliktelik olmalı” görüşüne yüksek oranda katılmadıkları saptanmıştır.

2.1.2.Yaş

Genç yetişkinler ile yürütülen bir araştırma sonucunda yaş, evlilik beklentisinde önemli bir faktör olarak görülmenin yanında genç yetişkinlerin pek çoğunun gelecekte evlenme hayali kurmakta olduğu saptanmıştır (Manning, Longmore ve Giordano, 2007) Evliliğe dair tutum ve rollerin algılanmasında yaş önemli bir değişken olmanın yanında yaş, üniversite öğrencilerinin evliliğe dair tutumları üzerinde etkilidir (Edmundson, 2005). Çaplı (1992), bireyin evliliğe hazır olup olmadığına ilişkin faktörlerin evlenme için önemli olduğunu ve bunun yanı sıra yaşın bu faktörler içerisinde ilk sırada olduğunu belirtmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar gösteriyor ki evlilik ile ilgili demografik değişkenler değişim göstermektedir (Ventura ve Bachrach, 2000). Genç yetişkinlerin pek çoğu ebeveyninin evlilik yaptığı yaştan daha ileri bir yaşta evlilik yapmaktadır. Son senelerde evlilik oranlarında bir azalma olmakta, bireylerin evlilik yaşı 40 yaşa kadar yükselmekte fakat gene de bireylerin pek çoğu 40 yaş sınırına gelene kadar evlilik yapmaktadır (Settersten ve Ray, 2010). Tarhan (2007), her yaşın psikolojik ihtiyaçlarının, yaşamdan beklentilerinin farklılık gösterdiğini, yaş farkının artmasının birey arasında farklı arzu ve beklentilere sebep olacağını ve bu durumun bir sonucu olarak evlilik kurumunun olumsuz etkileneceğini ifade etmektedir.

2.1.3.Evlilik Dışı Birlikte Yaşama

Evlilik dışı birlikte yaşama gençlerin daha fazla ilgisini çekmenin yanında, evlilik dışı birlikte yaşama oranı evlilik oranlarından fazladır (Bumpass ve Lu, 2000). Settersten ve Ray'a göre (2010), genç yetişkinler, evliliğin ertelenmesi ve evlilik kararının uzatılması için, evlilik dışı birlikte yaşamayı normal bir durum olarak görmektedir. Evlilik dışı birlikte yaşamamanın sonucunda evlilik, çiftler tarafından mutlak bir amaç şeklinde görülmemektedir (Manning ve Smock, 2002). Evlilik dışı birlikte yaşamamanın insanları evliliğin çerçevelediği kurallardan kurtardığı ve ilişkilerin daha uzun soluklu olmasına katkıda bulunduğu ifade edilse de evlilik dışı birlikte yaşamak evlilik kurumuna ciddi zararlar vermektedir (Smock, 2000). Evlilik dışı birlikte yaşamak bireylerin evlilik doyumunu azaltmakta, çiftlerin birbirleriyle daha az vakit geçirmelerine, çatışma çözümede sorun yaşamalarına neden olmakta ve bireylerin evliliğe ilişkin tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Cohan ve Kleinbaum, 2002). Evlilik dışı birlikte yaşama nedeni ile Batı toplumlarında evlilik yaşı yükselmekte ve evlilik popülarlığını yitirmektedir (Şendil ve Korkut, 2012). Türkiye de ise batıya oranla evlilik dışı birlikte yaşama oranı daha azdır (Özgüven, 2000).

2.1.4.Ekonomik Değişkenler

Bireyleri evliliğe götüren faktörler içerisinde en önemlilerinden biriside ekonomidir. Bireylerin cinsiyeti fark etmeksizin, bireyler ekonomik olarak rahat bir hayat sürmek için evlenirler (Ağdemir, 1991). Ekonomik faktörlerin son senelerde değişim göstermesi evlilik kurumunu etkilemiştir. Ekonomik farklılıkların ilk sırasında kadınların iş hayatında bulunması ve maddi kazanç elde etmeleriyle evlenme oranlarının düşmesi ve boşanma oranlarının artması bulunmaktadır (Thorthon ve Freedman, 1982). Cinsiyetlere göre bireylerin evlilikten maddi beklentileri farklılık göstermektedir. Kadın için geliri yüksek ve aynı zamanda yüksek statülü bir birey ile evlilik yapmak önemli iken, erkek için duygusal değerler daha fazla önem taşımaktadır (Özgüven, 2000). Türk kültüründe bireyler için sosyal statü mühim olmakla birlikte, kadınlar sosyal statüyü erkeklere göre biraz daha fazla önemsemektedir (Yıldırım, 2007).

2.1.5.Din

Aile ile din arasındaki ilişkiyi açıklamak için en önemli ve güçlü faktör din olarak görülmektedir (Ellison, Burdette ve Glenn, 2010). Ayrıca, toplum yapısını şekillendiren din, insanlara evlilik yapmayı düşündürmektedir (Mutlu, 2004). Evlilik ve din arasındaki ilişki hayatın çeşitli alanlarında birbirlerine etki etmektedir (Waite ve Lehrer, 2003) Bu etkilere baktığımız zaman; fiziken sağlıklı ve uzun bir ömre sahip olmak, zihinsel iyi olma ve mutluluk, maddi olarak iyi olmak, anne-baba tutumları gibi faktörler bulunmaktadır (Booth ve diğ., 1995). Dini inançların etkilediği faktörler arasında eşlerin tutumları, yeme, içme ve eğlenme şekilleri, eşlerin yaşam tarzları bulunmaktadır (Özgüven, 2000).

2.1.6.Eğitim Durumu

Türkiye’de uzun yıllardır evlilikte erkeğin eğitim olarak kadından üstün olması şeklinde bireyler yönlendirilmiştir. Evlenecek kişilerin eğitim seviyeleri arasında çok fark olması, ilgi, gereksinim ve arkadaşlık gibi alanlarda da çiftlerin birbirleriyle çatışmalarına sebep olmaktadır. Bu durum çiftlerin iletişim kurmalarını zorlaştırmaktadır (Özgüven, 2000). Evlenecek çiftlerin eğitim seviyelerinin birbirine benzer olması evliliği daha başarılı kılacak faktörlerdendir. Bireylerin eğitim düzeyleri kişilerin problemlere olan tutumlarını şekillendirecek hatta tartışma stillerini dahi farklılaştıracaktır bu bağlamda çiftlerin evlilik uyumları düşebilmektedir (Kalkan, 2012).

2.1.7.Ailevi Tutumlar

Genç yetişkinlerin evliliğe ilişkin tutumlarını şekillendiren değişkenlerden biride aile yapısı ve ailedeki anlaşmazlıklardır (Miles ve Servaty-Seib, 2010). Kadınların çalışma hayatına girmesi ile birlikte, erken yaşta doğum yapan kadınların sayısı yükselmiş ve bu durum çocukların, aileye ve evliliğe ilişkin bakış açılarını etkilenmiştir (Cohen ve Bianchi, 1999). Bireylerin evlilik tutumları ailelerinin evlilik tutumları ile ilişkilidir (Willoughby ve diğ., 2012). Ailevi ilişkilerin düzgün olması ile çocukların evlilik tutumlarının pozitif olması arasında bir ilişki bulunmaktadır (Gabardi ve Rosen, 1993). Annesi ve babası boşanan kişilerin evlilik tutumlarının negatif yönde olduğu saptanmıştır (Riggio ve Weiser, 2008). Sun’a göre (2001) annesi ve babası ayrılmış olan kişilerin evliliğe ve aileye dair tutumları

güvensiz bir şekilde olmaktadır. Huang ve Lin (2014), aile içerisindeki anlaşmazlık ve kavgalar arttıkça, çocukların evlilik tutumlarının düştüğünü yaptıkları araştırmada saptamıştır (Aktaran: Keldal, 2015).

2.1.8.Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programları

Evlilik öncesi ilişki geliştirme programlarının yapısı, içeriği, hangi grubun katıldığı gibi farklılıklar olsa dahi geliştirme programlarının çoğu çiftlerin ilişkilerini koruma ve geliştirme amacı taşımaktadır (Duran, 2010).

Evlilik öncesi ilişki geliştirme programları evliliğe hazırlanan çiftlerin, evlilik hakkındaki fikirlerini geliştirir, evliliğe dair tutumlarını etkiler, evlilikteki hedefleri doğrultusunda becerilerini geliştirir, uzun soluklu bir ilişki devam ettirmelerine yardım eder (Halford, Markman ve Stanley, 2008). Bireyler evliliğe ilk adımlarını atarken evliliklerinin uzun ve sağlıklı bir evlilik olmasını planlamaktadır fakat evliliklerin %50'sinde, evliliğin ilk on senesinin sonuna doğru evlilik doyumlarının düştüğünün ve bireylerin evliliklerini sonlandırma yoluna gittikleri saptanmıştır (Holman, 2001). Evlilik öncesi ilişki geliştirme programının hedefleri içerisinde bireylerin sağlıklı bir evliliği devam ettirmesi, tartışmaların azaltılması, ilişkide stres faktörünün düşürülmesi, boşanma oranlarının azaltılması, ve çiftlerin ilişki doyumlarının artırılması bulunmaktadır (Halford ve diğ., 2003). Buna ek olarak, evlilik öncesi ilişki geliştirme programlarının, kiliselerin, boşanmaların önüne geçmek ve oranları azaltmak istemesi amacı ile ortaya çıktığını görmekteyiz (Barlow, 1999).

2.2.Evliliğe İlişkin Tutumlara Dair Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Aileye dair tutumlarda devam etmekte olan değişimler Amerika'da 1950'li senelerin sonlarında başlamış ve 1980'li senelerin ortalarına değin bu değişimler incelenmiştir (Thornton, 1989). Evliliğe ilişkin tutumlardaki en önemli değişimler, araştırma sonuçlarına göre, 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. 1960'lı yıllarda evlilik, boşanma, çocuk sahibi olma, cinsiyet rolleri ve evlilik dışı cinsel deneyim gibi evliliği ilgilendiren başlıklarda mühim farklılıklar meydana gelmiştir. 1980'li senelerde ise evliliği ilgilendiren konularda bir tek cinsiyet rollerinde mühim

farklılıklar meydana gelmiş olup, cinsiyetler arası eşitlikçi rollere doğru kaymalar ortaya çıkmıştır.

Aile içerisindeki anlaşmazlıkların, aile yapısının ve cinsiyet faktörünün evlilik tutumu üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada, yaşları 18-22 arasında değişen, anne ve babası ayrılmamış 273 ve anne ile babası ayrılmış 67 genç yetişkin yer almıştır. Çalışma sonuçlarına bakıldığında zaman, aile içinde çatışma olan kişilerin evlilik tutumları düşük bulunmuştur. Ayrıca, aile içinde çatışmalar arttıkça bireylerin evlilik tutumları düşmektedir. Anne ve babası boşanmamış kişilerin anne ve babası boşanmış bireylere kıyasla, kadınların erkeklere kıyasla evlilik tutumları daha yüksektir (Jennings, Salts ve Smith, 1992).

Evlilik öncesi birlikte yaşamın evlilik ilişkisindeki iletişime etkisinin incelendiği çalışmada, evlilik öncesi birlikte yaşayan çiftlerin evliliklerinin daha kısa sürdüğü bulunmuştur. Evlilik dışı birlikte yaşamayan çiftlere göre evlilik dışı birlikte yaşayan çiftler oldukça iyi problem çözme becerilerine sahiptirler ve eşlerini daha destekleyici davranmaktadırlar (Cohan ve Kleinbaum, 2002).

Fırat Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 155 erkek, 57 kadın -212 kişi- öğrencinin katıldığı araştırmada, gençlerin evlilik ve aileye ilişkin tutumlarına dair bir çalışma yapılmıştır. Bireylerin tutumlarının saptanması amacı ile 54 soruluk bir ölçek öğrencilere verilmiştir. Çalışma sonucuna göre, öğrencilerin bir çoğu evlilik yapacağı bireyi öncelikle kendilerinin bulacağını ve bundan sonrasında ailelerinin onayını alacaklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%75.9)'u evlilikte çok eşliliği doğru bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin anket sonuçlarında, evlenebilme şartı olarak okullarını bitirmek, kendilerine uygun bir eş adayını seçmek ayrıca iş bulmak gibi maddelerin frekansları diğer maddelere göre yüksek bulunmuştur. Bireylerin yarısından fazlası (%58.5)'i, anlaşamayan çiftlerin boşanması uygun mudur sorusuna cevapları olumlu olmuştur (Mutlu, 2004).

İşmen-Gazioğlu (2006) tarafından üniversite öğrencilerinin aile ve evlilik tutumlarını araştırmak hedefi ile yapılan çalışmaya 546 üniversite ve tezsiz yüksek lisans öğrencisi ile katılmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin ve kadınların yüksek puan aldıkları maddelerin farklılaştığı görülmüştür. Kadınların yüksek frekanslara sahip oldukları maddeler; tüm işleri eşler birlikte yapmalıdır, evlilikte kesinlikle kadın yaş olarak küçük olmalıdır, çiftler birbirine arkadaşça davranmalıdır ve her iki bireyde

çalışmalıdır şeklindedir. Erkeklerin yüksek frekanslara sahip oldukları maddeler ise şöyledir; evlilik dini bir zorunluluktur, boşanmak günahdır ve evlilikte eşitlik yoktur.

Üniversite son sınıfa giden öğrencilerin evlilik tutumlarının değerlendirildiği çalışmaya, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrencilerinden bir ilişki içerisinde olan 70 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %88.6'sı sözlü, %4.3'ü nişanlı, %7.1'i evlilik dışı birlikte yaşamaktadır. Çalışma sonuçlarına göre en ideal evlenme yaşı 25-29 yaş aralığı olup, öğrencilerin eş adaylarında aradıkları özelliklerin başında eğitimini tamamlamış ve iyi bir huya sahip olma, eşlerini kendileri seçtikten sonra aile onayının alınmasının uygun olduğunu ve internet aracılığı ile tanışılarak gerçekleşen evliliklere ilişkin bulgular yüksek bulunmuştur. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin çoğunun evlilikte iletişim problemleri yaşamaları sonucunda bu durumun üstesinden gelebileceklerini düşünürken cinse bir sorunu çözebilecekleri konusunda yetersiz kalabileceklerini ve evlenmeden önce, cinsellik hakkında eğitime gereksinim hissettiklerini ifade etmişlerdir (Pınar, 2008).

Evlilik dışı birlikte yaşama ve evlilik beklentilerinin incelendiği çalışmada, hiç evlilik yapmamış yada evlilik dışı birlikte yaşamamış 1.293 öğrenci yer almıştır (Manning, Longmore ve Giordano, 2007). Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin evlilik kurumundan beklentileri evlilik dışı birlikte yaşamaya dair beklentilerine göre oldukça net ve açıktır. Öğrenciler hayatlarının ileriki dönemlerinde evlilik dışı aynı evi paylaşmaya pozitif bakarken evlilik dışı birlikte yaşamamanın evlilik kurumunun yerini tutmayacağını belirtmişlerdir.

İçağasıoğlu-Çoban (2009)'ın yaptığı araştırma, blüğ döneminde yapılan evliliklerin kadınlar açısından nasıl algılandığını ve anlamlandırıldığını göstermeye ilişkin nitel bir çalışma olmaktadır. Çalışma blüğ döneminde evlenen 12 kadımla sorun merkezli görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Çalışma sonucunda, kadınların evlilik sürecini evcilik oyunu oynamak ile aynı gördükleri, eşleriyle iletişim sorunlarının oldukları, pek çok zaman eşlerinden çekindikleri, çocuk yapmak ve çocuk bakımı gibi vazifeleri gerçekleştirirken pek çok zorlukla karşı karşıya kaldıklarını ve kendilerini zayıf hissettikleri sonuçlarına varılmıştır.

Modern Türk toplumlarında aile ve evlilik kurumları üstüne yapılan araştırma sonucunda, globalleşme sürecinde oluşan değişimlerin Türk toplumlarında aile

kurumuna olan tutumu ve bakışı ile aile kurumuna yüklenen anlam ve önemin değiştirdiğini vurgulamıştır. Yabancılar ile evlilik yapma sayısındaki yükselme, evlilik dışı birlikte yaşama ile boşanma oranlarındaki yükselme geleneksel Türk toplumlarında önlenemez bir durumu yansıttığını belirtmiştir (Süleymanov, 2009).

Ergenliğe geçiş döneminde evlilik tutumunun değişip değişmediğine ilişkin yapılan bir çalışmada, evlilik tutumu ve aile yapısı (ebeveynin boşandığı veya boşanmadığı aile), öğrencilerin eğitim hedefleri, ırkları ile cinsiyetleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, gençlerin yaşları arttıkça evlilik kurumuna yükledikleri anlam artmaktadır. Bu duruma paralel olarak genç yetişkinliğe geçişte kişilerin evlenme beklentisinin de arttığı saptanmıştır. Çalışma sonuçları gösteriyor ki, evlilik tutumları senelere göre değişim göstermektedir. Kadınların evlilik tutumları erkeklere göre daha pozitif olmakla birlikte kariyerlerinden daha çok evliliği ön planda tuttıkları görölmektedir. Ayrıca, gençlerin ortalama 25 yaş civarında evlilik beklentilerinin arttığı ortaya çıkmıştır Willoughby (2010).

Bener ve Günay (2013)'ın Karabük Üniversitesi'nde eğitimine devam eden 403 kadın 528 erkekle –toplam 931 katılımcı- yürütölen araştırma da öğrencilerin evlilik ve aile hayatına dair tutumları araştırılmıştır. Çalışma sonucunda kadın öğrenciler erkek öğrencilere, üniversite birinci sınıf öğrencileri diğer sınıflarda öğrenimine devam eden öğrencilere göre evliliğe daha geleneksel bakmaktadır.

Kozuch ve Cooney (1995) tarafından yapılan araştırmada, ebeveyni ayrılmış ve ebeveyninden biri ile birlikte yaşayan ve anne ile babası arasında anlaşmazlık olduğunu algılayan çocukların evlilik tutumları araştırılmıştır. Çalışma sonuçlarına, ebeveyni ayrılmış, anne veya babasından birisi ile birlikte yaşayan, anne ve babası arasında anlaşmazlık olduğunu algılayan çocukların evlilik tutumlarının düşük olduğu bulgulanmıştır. Çocukların evlilik yapmayı seçmek yerine evlilik dışı birlikte yaşama olgusuna daha pozitif baktıkları bulunmuştur.

Ebeveynlerin evlilik kalitesinin ve aile içi anlaşmazlıkların, çocukların evlilik tutumları, evlilik öncesinde cinsellik yaşama ve evlilik dışı birlikte aynı evi paylaşmaya ilişkin tutumları arasında ilişki araştırılmıştır. Çalışma sonucuna bakıldığı zaman, ebeveynlerinin evlilik kalitesinin düşük olduğunu algılayan çocukların evlilik öncesi cinselliğe ve evlenmeden birlikte yaşamaya yönelik

tutumlarının, ebeveynlerinin evlilik kalitelerinin düşük olmadığını belirten çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıktığı ortaya çıkmıştır (Cunningham ve Thornton, 2006).

2.3.Bilişsel Davranışçı Kuram

2.3.1.Bilişsel Terapinin Tanımı ve Tarihçesi

İnsanoğlunu oluşturan çeşitli özellikler içerisinde düşünme ve düşündüğünü düşünebilme yeteneği en önemli özellikleri arasındadır. Bu özellik, çok eskilere, eski Yunan felsefesine dek dayanmaktadır. Fakat, modern ruh bilimi içerisinde düşünceyi kuramsallaştıran kuşkusuz psikolog Albert Ellis'tir. Albert Ellis'in kurucusu olduğu Düşünsel Duygulanımcı Davranış Terapisi, insanın ruhsal sorunlarının büyük çoğunluğunun bireyin akılcı olmayan ve gerçeğe uymayan inançlarından kaynaklandığını vurgular. Ellis'ten sonra 1960'lı yıllarda Aaron T. Beck'in kuramsallaştırdığı Bilişsel Terapi, düşüncenin ruhsal patolojiler üzerindeki etkisini ruh bilimi dünyasına kabul ettirmiştir. Psikanalitik kuramın soyut bulunduğu ve çokça eleştirildiği 1960'lı yıllarda Davranışçı kuram bu yeni kuramı desteklemiş ve kendi alanlarına Bilişsel-Davranışçı Terapi adını vermişlerdir (Türkçapar, 2012).

Bilişsel davranışçı terapi kuramları son yıllarda psikoloji alanında en yaygın olarak kullanılan terapi yöntemlerinden birisidir. Bilişsel davranışçı terapi yaklaşımı bugün hala kullanılan diğer terapi ekollerinin eksikliklerine cevap verme isteği üzerine doğmuştur. Bireylerin yaşantılarını yorumlama biçimlerinin duygu ve davranışları etkilediği düşüncesi Yunan stoik felsefecilerinden Epictetus'a kadar dayanmaktadır. Stoacılar olayın kendisinden çok olay ile ilgili yanlış anlayışların ve kavrayışların, insanın duygusal durumuna etki ettiğini savunur. Bu felsefeciler bilişsel davranışçı kuramın temelini oluşturmaktadır (Türkçapar, 2012).

Psikoterapide düşünceler, inançlar ve bireyin yaşantısına olan bakış açısının önemi eskiden beri bilinmek ile birlikte son 25 yılda bilişsel öğeler bir kuram çerçevesinde ele alınmış ve bu bağlamda bilişsel davranışçı tekniklerin temeli atılmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra öğrenme ilkelerinde, özellikle klasik ve edimsel koşullanma bağlamında davranışçı teknikler kullanılmış ancak, bu tekniklerin her türlü öğrenmeyi açıklayamadığı eleştirilmiştir. Bu bağlamda, sosyal öğrenme kuramcıları bireylerin gözlem yoluyla öğrenmelerinin ve bilişsel

psikolojide kavramsal öğrenmenin öneminin altını çizmiştir (Savaşır, Soygüt ve Barışkın, 2009). Edimsel ilkelere dayalı davranışçı terapi ve analizine dayalı bilişsel tekniklerin tedavi ilişkisini gözden kaçırdığı gözlemlenmiştir. Bu sınırlılıklar bilişsel davranışçı terapi ve akılcı duygusal terapinin doğmasına sebep olmuştur.

2.3.2.Aaron Beck'in Bilişsel Terapi Modeli

Bilişsel terapi, 1960'lı yılların başında Aaron T. Beck tarafından Pensilvanya Üniversitesi'nde geliştirilmiştir. Bu terapi modülü, ilk olarak depresyonu tedavi etmek için geliştirilmiş olsa da, günümüzde pek çok psikiyatrik problemin çözümünde etkili olarak kullanılmaktadır.

Aaron T. Beck psikoterapi alanındaki çalışmalarına, o yıllardaki çoğu psikiyatri asistanı gibi psikanaliz ile başlamıştır. 1958 senesinde Philadelphia Psikanaliz Enstitüsü'nden kişisel analizini tamamlayarak psikanalist olarak mezun olmuştur. Psikanalitik kuram hakkındaki şüpheleri arkadaşları tarafından direnç olarak tanımlanmakta idi. Beck, bu açıklamayı, kuramın insanı bir bütün olarak açıklaması ve bu durumun ona çekici gelmesinden dolayı kabul etti. Kendi analizi sırasında şüpheleri azaldı ve kurama tam bir bağlılık geliştirdi. 1960'lı yıllarda psikanaliz deneysel temelleri olmaması sebebi ile psikoloji camiasında acımasızca eleştirilmeye başlandı. Beck, bu eleştirilere psikanalizin deneysel olarak desteklendiğini göstermek amacıyla depresyonu çalışma alanı olarak seçti. Bir süre sonra kuramın soyut yapısı, Beck'i kuramın etkililiğini sorgulamaya itmiştir. Aaron Beck danışanları ile yaptığı seanslarda, danışanların otomatik düşüncelerinin olduğunu farketmiştir. Bu bağlamda, anksiyete ve depresyon kavramlarını, bilişsel çarpıtmaları temel alarak tekrar formüle etme çalışmalarına başlamış ve danışanın hatalı düşüncelerini düzeltmeye yönelik sistemli uygulamalar geliştirmesine sebep olmuştur. Beck, Freud'un garip davranışların kökeninde sadece bilinçdışı dürtülerin olduğunu varsayarak, düşüncedeki çarpıtmaları gözardı ettiğini savunmuştur. Bu şekilde, Beck Klasik Psikanalizden ayrılarak kendi kuramını ortaya koymuştur. Beck, kuramını geliştirirken davranışçı kuramın, terapi sürecini sistematik planlamasından etkili bir şekilde faydalanmış, fakat, davranışçı terapiyi, düşünceleri görmezden geldiği için sınırlı bulmuş ve eleştirmiştir (Patterson ve Watkins, 1996).

2.3.3.Bilişsel Kuramın Temel İlkeleri

Bilişsel terapide tüm danışanlar için geçerli olan genel ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeler aşağıda özetlenmiştir.

- Bilişsel terapi, danışanın kendisine ve sorunlarına yönelik olarak, bilişsel terimle ile oluşturularak sürekli gelişen bir formülasyondur.
- Terapötik bir ilişki ister.
- Danışan ve terapist arasında işbirliğine vurgu yapar. Danışanın aktif katılımını gerektirir.
- Bilişsel terapi, hedef yönelimli ve problem odaklı bir kuramdır.
- Şimdiyi vurgular.
- Danışanın eğitimine vurgu yapar. Danışana kendi kendisinin terapisti olması öğretilir.
- Hastalığın tekrarlanması önlenmeye çalışılır.
- Bilişsel terapi, sınırlı ve süreli olmayı hedef alır.
- Bilişsel terapi, yapılandırılmıştır.
- Danışana, işlevsel olmayan düşünce ve inançlarını betimlemeyi, değerlendirmeyi ve değiştirmeyi öğretir.
- Sokrat tarzı sorgulama ve yönlendirerek buldurma gibi teknikler tedavi içerisinde kullanılır.

2.3.4.Bilişsel Kuramın Psikopatoloji Anlayışı

Bilişsel terapinin temelini, öğrenme kuramı, davranışçı kuram, bilişsel psikoloji ve bu alanlarda yapılmış çalışmalardan elde edilen bilimsel veriler oluşturur. İşte, bilişsel terapi bu bilimsel bilgileri psikoterapiye uygular.

Bilişsel kuram bireyin bilişsel yapısını klinik olarak ele alırken iki ana başlıktan bahseder: Otomatik düşünceler ve şemalar. Şemalar ise kendi içerisinde ikiye ayrılır. Ara inançlar ve temel inançlar. Kuramcılarının bazıları, kuramın daha iyi anlaşılması için şemaların iki türünü ele alırken, otomatik düşünceler, ara inançlar ve temel inançlar olarak üçlü bir ayrıma giderler. Bilişi iç içe geçmiş üç halka şeklinde düşünürsek, en dış halka otomatik düşünceler daha sonra ara inançlar ve en iç halkada ise temel inançlar yer almaktadır (Türkçapar, 2012).

2.3.4.1.Otomatik Düşünceler

Bilişsel terapi modeli'nin temel kavramlarından birini oluşturan otomatik düşünceler, herhangi bir çaba veya gayret göstermeksizin kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Psikolojik sorunlar yaşayan bireylerde bu otomatik düşünceler çoğunlukla çarpıtılmış ya da abartılmış şekilde ortaya çıkmaktadır (Sharf, 2000).

Otomatik düşünceler çok kısa ve hızlıdır. Kişi çoğunlukla bu düşüncelerin farkında olmamakla birlikte, farkında olduğu durum düşünceleri takip eden duygusal ve ruh durumudur. Birey tarafından bu düşünceler hiç eleştirilmeden doğru olarak kabul edilir. Çok seri ve örtüktürler. Otomatik düşünceler, sözcükler ya da imajlar şeklinde ortaya çıkabilirler (Beck, 2006).

Otomatik düşüncenin üç türünden bahsedilebilir. Birinci gruptakiler, hiçbir şekilde gerçekle bağlantısı olmayan düşüncelerdir. İkinci gruptakiler doğru olabilir, fakat kişinin bundan çıkardığı sonuç yanlıştır. Son gruptakilerde ise otomatik düşünce doğru olabilir ancak işlevselliği kalmamıştır. Bireyin duygularında olumlu bir değişiklik yapması için, otomatik düşüncelerin geçerliğini ve işlevselliğini değerlendirip daha işlevsel biçimde tepki göstermesi gerekmektedir (Beck, 2006).

Bireyin farkında olmadığı bu düşünceler, daha kalıcı olan inançları ile ilgilidir. Bu inançlar iki kategoriye ayrılır.

1) Ara İnançlar: Bireyin kendisi, diğerleri ve bireysel yaşantısı ile ilgili kural, tutum ve varsayımlardır.

2) Temel İnançlar: Kişinin kendisine, ve diğerlerine yönelik genel ve katı değerlendirmeleri, yargılarıdır (Beck, 2006).

2.3.4.2.Ara İnançlar

Gelişimi temel inançlar tarafından etkilenen ve çoğunlukla kalıplaşmış tutumlar, kurallar ve varsayımlardan oluşan inançlardır. Ara inançlar, bireyin herhangi bir olayı veya durumu nasıl algıladığını etkilemekte ve bu algılar da düşünceleri, hisleri ve davranışları belirlemektedir (Beck, 2009). Ara inançlar, otomatik düşüncelerin altında olmak ile birlikte, kişi tarafından dile getirilmemenin yanında inandığı inançlardır. Yani, davranışın soyut olarak düzenleyicisidir. Birey, bir durum ile karşılaştığında, ara inançlar arka planda yer alır ve otomatik olarak kişi

bu kurala uygun bir şekilde davranır. Ara inançlara “Duygularımı göstermemeliyim”, “Her zaman sevimliyim”, “Hiç hata yapmamalıyım”, “Ağlamak zayıflıktır” ve “Eğer hayır dersem sevilmem” gibi sayılıları örnek verebiliriz (Türkçapar, 2012).

2.3.4.3. Temel İnançlar

Temel inançlar, katı, genelleyici ve dirençli olmanın yanı sıra en derinde olan zihinsel yapı taşlarındandır. Temel inançlar, bireyin kendisine ve çevresindeki diğer kişilere yönelik geliştirilmektedir. Çoğunlukla bireyler olumlu temel inançlar geliştirip sürdürürken, olumsuz temel inançlar psikolojik rahatsızlık durumlarında gelişmekte ve sürmektedir.

Temel inançlar, “Yetersizlik” ve “Sevilmeme” ile ilişkili olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır.

Yetersizlik temel inançları grubu içerisinde yer alan bazı inançlar şunlardır: “güçsüzüm, çaresizim, kontrolü yitirdim, zayıfım, ihtiyaç içindeyim, incinebilirim, tuzağa düşürülmüş gibi hissediyorum, eksikim, eninde sonunda yalnız kalacağım.”

Sevilmeme temel inançları ise; “çekici değilim, sevilmecek ve hoşlanılmayacak biriyim, ilgi gösterilmeyen biriyim, istenmiyorum, kötüyüm” şeklinde ortaya çıkan inançlardır (Beck, 2006).

Bireylerin hepsinde bu inanç kategorilerinden olumlu ve olumsuz çiftler şeklinde bulunmaktadır. Örneğin, hem istenmiyorum hem isteniyorum temel inancı bireyde bir arada bulunabilir. Belirgin bir kişilik bozukluğu veya psikiyatrik bir rahatsızlığı olmayan sağlıklı bir bireyde, çoğunlukla etkin olan olumlu temel inançtır. Sağlıklı kişilerde olumsuz bir durum ya da olay ile karşılaşıldığı zaman geçici olarak olumsuz inanç etkinleşir. Örneğin, sevgilisi tarafından terk edilen sağlıklı bir birey kendisini bir süre kötü hissedecektir ve o esnada olumsuz temel inanç devreye girecektir. Bu kişi bu durumu sağlıklı bir şekilde atlatamayıp depresyona girerse, depresyon süresince olumsuz temel inanç etkin olur ve birey depresyonu atlattığı zaman tekrar olumlu temel inanç etkin hale gelir. Kronik psikolojik rahatsızlığı olan veya kişilik bozukluğu olan bireylerde, olumlu temel inanç çok zayıftır, hatta, yok denecek kadar azdır. Olumsuz temel inanç hakimdir (Türkçapar, 2012).

Kişinin temel inançları, bireyin içerisinde bulunduğu durumu algılayışını, düşünce biçimini etkilediği için psikopatolojiye kadar giden bilişsel hatalara sebep olabilmektedir. Bu bilişsel hatalar, duruma uygun olmayan, mantıkdışı ve bireyin hayatında sıkıntıya yol açan otomatik düşüncelere sebep olmaktadır (Beck, 2006; Köroğlu ve Türkçapar, 2009). İşlevsel olmayan bu inançların doğuştan getirilmediği; öğrenildiği, bu yüzden de değiştirilebileceğini, bilişsel terapistler danışana çeşitli tekniklerle göstermektedirler (Beck, 2006).

2.3.5.Bilişsel Şemalar

Bilişsel terapi ekolüne bağlı kuramcılar, inançların erken çocukluk döneminde başladığını ve yaşam boyu gelişerek süreklilik içerisinde olduğuna vurgu yapar. Erken çocukluk dönemindeki deneyimler, bireyin kendisi ve çevresindeki hakkındaki temel inançlarını oluşturur. Bugün artık biliyoruz ki, erken çocukluk döneminde ebeveyninden sevgi ve destek gören çocuklar, birer yetişkin oldukları zaman kendilerini sevilen, yeterli ve değerli birer birey olarak görürler. Fakat bu durumun tam tersine, erken çocukluk döneminde olumsuz deneyimler yaşayan çocuklar, yetişkinlik dönemlerinde, yetersizlik ve sevilme şeklindeki olumsuz temel inançlara sahiptirler. Bu erken çocukluk dönemindeki deneyimler, bireylerin inanç sistemlerini etkiler. Bu olumsuz inançlar, bireyin olumsuz bilişsel şemalar oluşturmaya temel oluşturur (Sharf, 2000).

Bilişsel şemalar, bireyin, insan, olay ve çevre hakkındaki önemli inançları ve sayıltıları ile oluşmaktadır (Sharf, 2000). Bilişsel şemalar, bilişsel terapide oldukça büyük önem taşımaktadır. Şemaların başlangıcı çocukluk dönemine dayanmaktadır. Bilişsel şemalar, yaşam boyu gelişmekte, oldukça kalıcı özellikler göstermekte ve yaşam boyunca sürekli bilişsel çarpıtmalar ile desteklenmektedir.

2.3.6.Bilişsel Çarpıtmalar

Bilgiyi işleme sürecinin doğru ve etkili olmadığı zamanlarda, meli-malı ifadeleri, felaketleştirme, zihin okuma gibi şekillerde meydana gelen, düşünsel, davranışsal ve duygusal hatalardır (Beck, 2006). Sonuç olarak, duruma uygun olmayan otomatik düşüncelerin sınıflandırılması ile çeşitli bilişsel çarpıtmalar ortaya çıkmaktadır. Bireylerin inanç ve şemaları bilişsel çarpıtmalara neden olmaktadır.

Bilişsel çarpıtmalar belirli ölçülerde tüm bireylerde görülmekle birlikte psikolojik rahatsızlığı ve kişilik bozukluğu olan bireylerde daha sık ve sistematik olarak görülür (Türkçapar, 2012).

2.3.6.1.Düşünce Hataları

Beck'in sistematik mantık hataları olarakta adlandırdığı bilişsel çarpıtmaları şu şekilde sıralayabiliriz:

Keyfi Çıkarılma: Destekleyici kanıtlar olmadığı halde veya tersine kanıtlar olmasına rağmen bulunduğu durumdan bazı sonuçlar çıkarmadır. Örneğin, patronu tarafından çağrılarak işi konusunda bilgi verilen bir çalışanın “beni işten atacağı için benimle konuşuyor” diyerek düşünmesi bu tür bir düşünme hatasına örnektir.

Seçici Soyutlama (Zihinsel Filtreleme): Belirli bir durumun genelini yok sayarak kişinin seçtiği bir detayı öne çıkartıp, tüm durumu bu ayrıntı ile tanımlamaktır. Örneğin, tüm notları pekiyi olan bir öğrencinin bir notunun iyi olması sonucunda sınıfta kalacağını düşünmesi ve buna inanması bu tür düşünce hatasına bir örnektir.

Kişiselleştirme: Kişinin, kendi ile ilgisi olmadığı halde, kendi dışında gelişen olayları kendisiyle bağlantılı görmesi ve olayın olumsuz yönlerinden kendisini sorumlu tutmasıdır. Örneğin, bir arkadaş toplantısına birisi gelmediğinde “ben varım diye gelmedi” diye düşünmek gibi.

Siyah Beyaz Veya İkili Düşünme: Her türlü olayın ve yaşantının iki uç bağlamında değerlendirilmesidir. Bir olay ya olmuştur ya da olmamıştır. Örneğin, kişinin yaptığı bir davranışı eleştiren arkadaşı için “beni eleştirdiğine göre beni sevmiyor” diye düşünmesi gibi.

Küçümseme veya büyütme: Bir durum ya da olayı olduğundan daha büyük veya daha küçük görmedir. Örneğin, kişi yaptığı önemli işleri küçümserken, hatalı davranışlarını büyütür. Çok iyi bir okuldan, iyi bir derece ile mezun olan bir kişinin “bunu herkes yapabilir, benim yaptığım sıradan” diyerek düşünmesi bu duruma bir örnektir.

Zihin Okuma: Olası nedenleri araştırmadan karşısındaki kişinin ne düşündüğünü bildiğine inanmaktır. Yolda yürürken sizi görmeyen bir arkadaşınız için “benden nefret ediyor” şeklinde düşünmek bu tarz bir düşünce hatasına örnektir.

Aşırı Genelleme: Kişinin bir veya birkaç olaya bağlı olarak tüm olayları veya durumları kapsayan sonuçlar çıkarmasıdır. Örneğin, sevgilisi tarafından terk edilen birisinin kimse tarafından istenmediği sonucuna varması aşırı genellemeye örnek bir düşünce tarzıdır.

Olumluyu Yok Sayma: Kişinin olayların olumlu tarafını tamamen yok saymasıdır. Örneğin, sınıfı geçen bir öğrencinin “geçtim ama tamamen şans” demesi.

Etiketleme: Bireyin elindeki olumlu kanıtlara rağmen, kendisine ve diğer insanlar karşı genelleyci ve yargılayıcı etiketler yapıştırmasıdır. Örneğin, çocuğu ders çalışmayan bir ebeveynin çocuğunu ders çalışmıyor diye değerlendirmek yerine “çocuğum çok tembel” diye değerlendirmesi bu tarz düşünceye bir örnektir.

Felaketleştirme: Diğer muhtemel sonuçları hesaba katmadan geleceği hep olumsuz olarak görmektir. Küçük bir olaydan yola çıkarak, olayı diğer seçenekleri ile yeterince değerlendirmeden olayın tamamını olumsuz olarak öngörmedir. Örneğin, “çok hastayım, asla düzelmeyeceğim”, “heyecandan kıpkırmızı olacağım, tek kelime edemeyeceğim” gibi.

Duygudan Sonuca Ulaşma: Durumun tam tersine kanıtlar olmasına rağmen, kişi bunları yok sayarak, sadece, öyle hissettiği için bir şeyin doğru olduğuna inanır. Örneğin, “bazı şeyleri yapabildim, ama ben aptalın teki olduğumu hissediyorum” gibi.

Meli-Malı İfadeleri: Kişinin kendisinin veya başkalarının nasıl davranması gerektiği konusunda kesin fikirlerinin olması ve bunların gerçekleşmemesi durumunda olası sonuçları abartmasıdır (Beck, 2006). “Arkadaşımın bana darılmaması için onun ile buluşmalıyım” tarzı bir düşünce bu düşünce hatasına bir örnektir.

Bireyin otomatik düşüncesinde birden çok bilişsel çarpıtma olabilir. Örneğin, yolda yürürken sizi görmeyen arkadaşınız için “Benden nefret ediyor, beni

görmezden geldi” diye düşündüğümüz zaman kişiselleştirme, zihin okuma ve keyfi çıkarsama yapmış oluruz (Türkçapar, 2012).

2.3.7.Bilişsel Üçlü

Beck’in bilişsel terapi modeli, bireylerin bilişsel süreçlerinin duygusal problemlere sebep olduğunu savunmaktadır. Bilişsel üçlü, bireyin bilişsel süreçlerinin oluşmasında ve olayları algılama şeklinde etkili olmakla birlikte, bireyin kendisi, geleceği ve yaşantıları hakkında bir dizi düşünce örüntülerinden oluşmaktadır (Bilgin, 2004; Savaşır, Söğüt ve Barışkın, 2009).

Üç aşamada gerçekleşen bilişsel üçlünün ilk aşamasında, birey kendisini yetersiz, değersiz ve beceriksiz biri olarak görür. İkinci aşamada ise yaşantılarını olumsuz olarak değerlendirir. Birey son aşamada ise geleceğe yönelik olumsuz beklentiler oluşturur (Bilgin, 2004).

2.3.8.Albert Ellis’in Akılcı-Duygusal-Davranışçı Terapi Modeli

A-B-C modeli olarak da bilinen Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım, Albert Ellis tarafından 1950’lerde geliştirilmiştir. Mesleğinin başında, klasik psikanalize dayalı olarak evlilik ve aile danışması alanında çalışan Ellis, süreç içerisinde psikanalizin yeterince doyum sağlamadığını, yöntemin uzun sürdüğünü ve terapistin terapi sürecinde pasif durduğu düşüncelerinden yola çıkarak Neo-Freudist bir yaklaşımı temel alarak çalışmalara devam etmiş, fakat, bu yaklaşımın da danışanın davranışlarını değiştirmede yeterli olmadığını düşünmüştür. Ellis’in danışanlarında gözlemlendiği durum, danışanların öğrendikleri davranışları tekrarlayarak değişime karşı direnç göstermeleriydi. Bu durum Ellis’in kendi kuramını geliştirmesine yardımcı olmuştur (Sharf, 2000).

Akılcı duygusal kuramın temel hipotezi, ruhsal bozuklukların, bireylerin yaşadığı olayları gerçeklikten çarpıtarak yanlış sonuçlara ulaşmasından ya da olayları yorumlama biçimlerinden kaynaklandığı yönündedir. Ellis, düşünce, duygu ve davranışların önemli ölçüde birbirlerini etkilediğini ve aynı zamanda karşılıklı bir neden sonuç ilişkisi içinde olduklarını savunmuştur (Corey, 2015).

ADDT’yi ABC olarak bilinen modelle açıklarsak,

A) Aktive edici bir olay,

B) Bilişsem sistem, yani bireyin inanç sistemi tarafından durumun veya olayın yorumlanması ve çözümlenmesi,

C) Olayın duygusal ve davranışsal sonuçlara sebep olmasıdır.

Ellis'e göre; duygusal, davranışsal ve bilişsel sonuçların sebebi inançlardır (Rait, Monsen ve Squires, 2010). Bireyin yaptığı yorumlama ve değerlendirmelerin altında bireyin akılcı ve akıldışı inançları yatmaktadır. Düşünce ve duyguların ifadesi olan içsel konuşmalar, bireyin inanç sistemini oluşturmakla birlikte bu inanç sistemi akılcı ve akılcı olmayan inançlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Akılcı inançlar veri veya kanıtlarla, nesnel gözlemler tarafından desteklenebilen ve gerçekte tamamen tutarlı olan inançlardır. Akılcı olmayan inançlarsa, gerçekte ilişkisi olmayan, kanıtlarla desteklenemeyen, mantıksız ve doğrulanamaz düşünme biçimleridir (Hackney ve Cormier, 2008; Szentagotai ve Freeman, 2007). Akılcı olmayan inançlar, uygunsuz duygulara yol açar ve bireyi olumsuz etkiler.

Ellis akıldışı düşüncelerin temelinde şu üç düşünce sisteminin olduğunu söylemektedir:

“1. İyi bir insan olmalıyım ve başka insanların onayını kazanmalıyım, aksi halde değersiz olurum.

2. Başkaları, bana, benim istediğim şekilde düşünceli ve kibar davranmalı, aksi halde ayıplanmalı ve cezalandırılmalı.

3. Hayat bana istediklerimi kolayca ve çabuk vermeli, istemediklerimi ise vermemeli.” (Dökmen, 1998, s.86).

Akılcı olan ve olmayan inançların kökeni çoğunlukla çocukluk yıllarından gelmektedir (Clark, 2000).

ADDT'nin temel sayıltıları şunlardır:

- İnsan duygularının en önemli belirleyicisi, biliştir. Düşündüğümüzü hissederiz. Bireye olaylar veya kişiler iyi ya da kötü hissettirmez; birey bunu kendi kendisine bilişsel olarak yapar. Kişi farkında olmadan duygusal tepkilerine yol açan durumu yaratır. Bireyin içsel değerlendirmesi duygusal tepkilerinin kaynağıdır.

- Duygusal sıkıntısının ana nedeni işlevi bozuk düşüncelerdir. Bu sebep ile duygusal sorunların çözümü düşüncelerin analizi ile başlamalıdır.
- Akıldışı düşünme nedeni genetik ve çevresel gibi çok etkenlidir.
- Bireyin kendi kendisine hala yapmayı sürdürdüğü düşünce biçimi sorunlarının sürme nedenidir.
- Akıldışı inançlar, saptama, karşı çıkma, dönüştürmeye dönük aktif çaba ile değiştirilebilir ve bu da duygusal sıkıntının azalmasına fırsat sağlar.

Akılcı duygusal yaklaşımda terapinin amacı, danışanların akılcı olmayan inançlarını ayırt edebilmeleri ve bu inançlar yerine akılcı, gerçekçi bir hayat görüşü koymalarıdır. (Patterson ve Watkins, 1996).

Bilişsel davranışçı yaklaşımlar bireysel ve grupta danışmanın dışında çift, evlilik ve aile terapisinde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bireysel terapi ve evlilik terapisinde kullanılan kavram ve teknikler aynıdır (Güven, 2005).

2.4.İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalara İlişkin Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Bilişsel davranışçı yaklaşım, bireylerin ilişkilerine taşıdıkları inanç ve beklentilerinin, bireylerin duygularını, düşüncelerini, davranışlarını ve doyumlarını etkilediğini savunmaktadır (Sullivan ve Schwebel, 1995). Bu bağlamda yapılan araştırmalara bakıldığında zaman, bilişsel dair iki yaklaşım ile karşılaşılmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri, bireylerin ilişkilerini işlevsel, sağlıklı ve doyum sağlayan inanç, tutum ve beklentilerini incelemek (Stackert ve Bursik, 2003) şeklinde iken diğer yaklaşım bireyi kültürel olarak paylaşılan ilişki ile bilgilerin yorumlanmasına, etkinliklere geçirilmesine yön veren şemaları araştırmaktır (Metts ve Cupach,1990).

Evli bireyler ile 1970'lerden itibaren yürütülen araştırmalarda, çiftlerin evlilik davranışlarıyla, bireylerin algıları ve gözlemcilerin algıları arasında farklar görülmüş; böylece evlilikte bilişle ilgili araştırmalar yapma ve evlilikte biliş ölçme ihtiyacı doğmuştur (Finchman ve Bradbury, 1990).

“İlişkide İnanç Envanteri” kullanılarak yapılan araştırmada, ilişkiye yönelik inançlarla, evlilik doyumunu arasında negatif, evlilikte mutsuzluk arasında ise pozitif yönde bir ilişki olduğu gösterilmiştir (Finchman ve Bradbury,1990).

Bir grup çift ile yürütülen araştırmada; çift uyumu, akılcı olmayan inançlar ve ilişkiye dair akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda, genel ve ilişkiye dair akılcı olmayan inançlar ile evlilik uyumu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur (DeBord, Romans ve Krieshok, 1996).

İlişkilere ilişkin akılcı olmayan inançların evlilik uyumu üzerindeki etkileri kültüre göre farklılık gösterebilmektedir (Möller ve VanZyl, 1991).

Sullivan ve Schwebel (1995), genç yetişkinlerin ilişki beklentilerini, ilişkiye dair akılcı olmayan inançlarını ve ilişkilerindeki doyumlarını incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda gerçekçi olmayan ilişki beklentileri (ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma) nin bireylerin ilişkilerinde stres ve sorun yaşamalarına, hayal kırıklığına ve bununla birlikte çiftlerin çatışmalar yaşamalarına sebep olabileceği görülmüş, ayrıca, bireylerin, flört döneminden nişanlılık dönemine ve ilişkilerinde evliliğe doğru gidildikçe ilişki doyumlarının artacağı beklentisi ile davrandıkları görülmüştür.

Yurtiçinde yapılmış çalışmalara bakıldığı zaman, Güven'in (2005), 305 evli çiftle yapmış olduğu araştırmada, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, evlilik doyumunu ve problem çözme becerileri ile gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bilişsel çarpıtmalardan yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma ile evlilik doyumunu arasında bir ilişki bulunamamıştır.

İlişkiye ilişkin inançlar ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada evlilik uyumu ile ilişkiye ilişkin inançlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Düzgün, 2009).

İlgili literatüre bakıldığı zaman yapılan araştırmaların genellikle ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu, çift uyumu ve evlilik çatışması üzerindeki etkisi incelenmiş fakat ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanamamıştır.

3.YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, evrenine ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve işleme yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma psikoloji öğrencilerindeki bilişsel çarpıtmalar ile evlilik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek üzere betimsel (tanımlayıcı) bir model olan ilişki tarama modeline göre yapılmıştır. En az iki değişken arasında olan birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini betimlemeyi amaçlayan araştırma modeline ilişki tarama modeli denir (Karasar, 2015).

Bu çalışmada psikoloji öğrencilerinin bilişsel çarpıtmaları ve evlilik tutumları ilişki tarama modeline göre incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, ilişki durumu, ebeveynlerin medeni durumu gibi bağımsız değişkenler açısından bilişsel çarpıtmalar ve evlilik tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığı ilişki tarama modeli çerçevesinde incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Ataköy ilçesinde okuyan psikoloji öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2015-2016 yılında İstanbul Kültür Üniversitesinde psikoloji lisans bölümünde, 1. ve 4. sınıflarda öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Bu araştırmanın örneklemini belirlemek amacı ile tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi (Büyüköztürk ve diğ., 2016) kullanılmıştır. Tabakalı amaçlı örnekleme literatürde kota örnekleme de denilmektedir (Büyüköztürk ve diğ., 2016). Bu yöntemin temeli, evrenin bazı özelliklerine (cinsiyet, yaş, vb.) göre kotalar koyarak seçim yapılmasına dayanmaktadır (Baştürk, 2013). Bu çalışmada örneklem belirlenirken kota olarak bölüm ve sınıf düzeyi kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan grubun kişisel bilgileri ile ilgili özelliklerini belirlemek amacıyla, ‘Kişisel Bilgi Formu’ (Ek-1); evlilik tutumlarını belirlemek amacıyla ‘İnönü Evlilik Tutum Ölçeği’ (Ek-2); kişiler arası ilişkilerine yönelik bilişsel çarpıtmalarını belirlemek amacıyla ‘İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği’ (Ek-3) kullanılmıştır. Bu araştırmada kullanılan ölçme araçlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi aşağıda sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form, araştırmanın temel konusu olan ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve evlilik tutumları ile ilişkisi olduğu düşünülen araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu, katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, ilişki durumu, ebeveynlerin medeni durumuna ilişkin soruları içermektedir (Ek-1).

3.3.2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği

“İnönü Evlilik Tutum Ölçeği” (İETÖ), bireylerin evliliğe ilişkin tutumlarını ortaya koymak amacıyla, Bayoğlu ve Atli (2014) tarafından, 21 madde şeklinde geliştirilmiştir. İETÖ tek boyuttan oluşmaktadır. İETÖ, hiç katılmıyorum ile tamamen katılıyorum biçiminde derecelendirilen beşli likert tipinde bir ölçme aracıdır (Bayoğlu ve Atli, 2014). Yapılan analizler sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .90 Bartlett’s Testi 4664,344 $df=190$ $p<.001$ bulgusuna ulaşılmıştır. Toplam varyansın %36,770 açıklayan tek faktörlü 21 maddelik bir ölçek olduğu belirlenmiştir. İETÖ’nün açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek faktörlü ve 21 maddelik bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve sonucunda $\chi^2=499,734$, $Df=172$, $\chi^2 /sd =2,905$, $GFI=.91$, $CFI=.93$, $TLI=.91$, $RMSEA=.059$, $SRMR=.043$ olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin kabul edilir bir uyum değerine sahip olduğunu göstermektedir (Bayoğlu ve Atli, 2014). İETÖ’nün güvenilirliğine ilişkin çalışmalarda ise iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) .90, Spearman Brown Testi Yarılama Testi .88 olarak bulunmuştur. İETÖ’nün puanlaması 1= Hiç katılmıyorum, 2= Nadiren katılıyorum, 3= Biraz katılıyorum, 4= Katılıyorum ve 5= Kesinlikle katılıyorum şeklinde olup ölçekten en az 21 ve en fazla 105 puan alınmaktadır. Ölçekten yüksek

puanların alınması evliliğe ilişkin tutumun yüksek olduğunu göstermektedir (Bayoğlu ve Atli, 2014).

3.3.3.İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği

Ölçek, Hamamcı (2002) tarafından bireylerin kişiler arası ilişkilerinde sahip oldukları bilişsel çarpıtmaları, belli kişilerle sınırlandırmaksızın değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 19 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95’tir. Ölçekten alınan yüksek puan, kişilerin yakın ilişkilere ait bilişsel çarpıtmalara sahip olduklarını göstermektedir (Hamamcı, 2002).

Temel bileşenler analizi (TBA), ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla kullanılmıştır. Analiz sonuçları ölçeğin tek faktörlü değil çok faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek, ‘Yakınlıktan Kaçınma’, ‘Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi’ ve ‘Zihin Okuma ‘ olmak üzere birbirinden bağımsız üç faktör içermektedir. Faktörler, içlerinde yer alan ifadelerin içerikleri dikkate alınarak adlandırılmışlardır. Buna göre, Yakınlıktan Kaçınma olarak adlandırılan birinci faktör, 8 maddeden oluşmaktadır (1., 2., 3., 4., 10.,12., 13. ve 19. maddeler) ve insanların başkalarına karşı olumsuz bakış açısını, eğer ilişkilerde yakın olunursa bunun doğuracağı olumsuz sonuçları göstermekte ve bu nedenle ilişkilerde yakınlık kurulmaması gerektiğini vurgulamaktadır. ‘Gerçekçi Olmayan ilişki Beklentisi’ olarak adlandırılan ikinci faktör de 8 maddeden oluşmaktadır (5., 9., 11., 14., 15., 16., 17. ve 18. maddeler) Bu faktör, kişilerin ilişkilerinde hem kendi davranışlarına hem de başkalarının davranışlarına ilişkin yüksek beklenti ve standartlarını göstermektedir. Üçüncü faktör ‘ Zihin Okuma’ olarak adlandırılmıştır ve üç maddeden oluşmaktadır (6., 7. ve 8. maddeler). Bu faktörde, başkalarının ne düşündüğünü ve hissettiğini bildiğini varsayan zihin okuma hatasını içeren ifadelerden oluşmaktadır (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003) .

Ölçeğin ölçüt geçerliği için Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Otomatik Düşünceler Ölçeği ve Çatışma Eğilim Ölçeği ile korelasyonu incelenmiştir. İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (İİBCÖ)’nin geneli üzerinden değerlendirildiğinde diğer ölçeklerle olan korelasyonun pozitif ve anlamlı olduğu görülmüştür ($p<.01$) ‘Yakınlıktan Kaçınma’, ‘Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi’ faktörlerinin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Otomatik Düşünceler Ölçeği ve Çatışma Eğilim Ölçeği arasında

.01 düzeyinde anlamlı bir ilişki ; Zihin Okuma faktörü ile bu ölçekler arasında ise .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003). Bu sonuçlar, İİBÇÖ'nün benzer ölçeklerle ilişkisinin yüksek olduğunu göstermektedir ve İİBÇÖ'nün geçerliliği hakkında ek kanıtlar vermektedir.

Ölçeğin güvenilirliğini saptamak amacıyla iç tutarlılık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık katsayısı .67 olarak bulunmuştur. Her bir alt boyut için ayrı ayrı incelendiğinde ise iç tutarlılık kat sayısı, birinci alt boyut için .73; ikinci alt boyut için .66 ; üçüncü alt boyut için .49 olarak hesaplanmıştır (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003). Ölçeğin tutarlılığını saptamak amacıyla, test-tekrar test korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tümü için hesaplanan test-tekrar test korelasyon katsayısı .74; birinci alt boyut için .70 ;ikinci alt boyut için .76 ve üçüncü alt boyut için .74 olarak bulunmuştur (Hamamcı, 2002). Bu sonuçlar, İİBÇÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

İİBÇÖ alanda yeni kullanılmaya başlayan bir ölçme aracıdır. Hamamcı (2002), bilişsel davranışçı yaklaşımla bütünleştirilmiş psikodrama uygulamasının üniversite öğrencilerinin ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalarına etkisini incelediği araştırmasında, bu aracı kullanmıştır.

3.4. İşlem

Örnekleme, İstanbul ilinde yaşayan tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenen 181 psikoloji lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Tabakalı amaçsal örnekleme yapılmasındaki amaç evrenin bazı özelliklerine göre kotalar koyarak seçim yapılması şeklinde örneklemin oluşturulmasıdır. Araştırmaya yaşları 18 ile 27 arasında değişen, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden psikoloji lisans öğrencileri dahil edilmiştir. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Araştırmanın ne amaçla yapıldığı ve ileride bilimsel çalışmalarda kullanılabileceği bilgisi verilmiştir. Ayrıca ölçekleri doldurmanın ne kadar süre aldığı sözlü olarak bildirilmiştir. Kişilere sırasıyla kişisel bilgi formu, İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği doldurulmak üzere, ölçekler elden verilmiştir. Ölçekler öz-bildirim türünde olduğundan katılımcıların tek başına doldurmaları istenmiştir. Veri toplama işlemi mart-nisan ayları arasında yapılmıştır.

3.5. İstatistiksel Analizler

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Evliliğe ilişkin tutum ölçeği ile yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma ve bilişsel çarpıtmalar ölçekleri normal dağılım göstermediği için istatistik değerlendirmelerde nonparametrik testler kullanılmıştır. Bunun için Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Mann-Whitney U testinde fark çıkan durumlarda hangi ikili gruplar arasında fark olduğunu anlamak amacıyla tamamlayıcı Post-Hoc testlerden Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmada evliliğe ilişkin tutum ölçeği ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeği ve bu ölçeğin alt boyutları olan yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma arasındaki ilişki spearman korelasyon testi ile analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

Bulgular bölümünde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda, anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır. Bulgular bölümünde önce örneklem grubunun genel yapısını tanıttıcı frekans ve yüzde dağılımlarına kısa açıklamaları ile birlikte yer verilmiştir. Daha sonra ise ölçekler yolu ile elde edilen veriler araştırmanın alt amaçları ve bu amaçların sunulduğu sırasına göre istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

4.1. Katılımcıların Genel Yapısına İlişkin Bulgular

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 181 bireyin 149'u (%82.3) kadınlar ve 32'si (%17.7) erkekler oluşturmaktadır. Bireylerin yaş ortalamasının 20.77 ± 2.02 (min.'da 18 yaşında, max.' da 27 yaşında) olduğu, 99'u (%54.7) birinci sınıfta okumakta olduğu, 105'inin (%58.0) romantik bir ilişkisinin olmadığı, 123'ünün (%68.0) anne babası birlikte olduğu ve annesi babası ayrılan bireylerin 27'si (%46.6) 12 yaş ve üzerindeyken ayrılmış oldukları görülmüştür.

Araştırmaya katılan bireylerin demografik değişkenlere göre dağılımları Tablo 4.1.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=181)

Demografik Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	149	82.3
Erkek	32	17.7
Yaş		
18-20 yaş arası	84	46.4
21-23 yaş arası	81	44.8
24-27 yaş arası	16	8.8
Sınıf		

Birinci sınıf	99	54.7
Dördüncü sınıf	82	45.3
Romantik ilişki durumu		
Var	76	42.0
Yok	105	58.0
Ebeveynlerin birlikteliği		
Birlikte	123	68.0
Boşanmış	58	32.0
Ebeveyni boşandığında kişinin yaşı		
0-6 yaş arası	19	32.8
7-11 yaş arası	12	20.6
12 yaş ve üzeri	27	46.6

Tablo 4.1.2.'de görüldüğü gibi; bireylerin gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt ölçeğinin ortalaması (23.15 ± 5.40) olduğu saptanmıştır. Bireylerin yakınlıktan kaçınma alt ölçeğinin ortalaması (19.58 ± 5.37) olduğu saptanmıştır. Bireylerin zihin okuma alt ölçeğinin ortalaması (9.78 ± 2.19) olduğu saptanmıştır. Bireylerin bilişsel çarpıtma ölçeğinin ortalaması (52.52 ± 9.45) olduğu saptanmıştır. Bireylerin evliliğe ilişkin tutum ölçeğinin ortalaması (74.61 ± 16.47) olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.1.2 Bireylerin İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Evliliğe İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

	Ort. ve SS
Yakınlıktan kaçınma alt ölçeği	19.58±5.37
Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt ölçeği	23.15±5.40
Zihin okuma alt ölçeği	9.78±2.19
Bilişsel çarpıtma ölçeği (toplam skor)	52.52±9.45
Evliliğe ilişkin tutum ölçeği	74.61±16.47

4.2. İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Birinci alt amaç doğrultusunda “bireylerin cinsiyetlerine göre bireylerin İİBÇÖ ve İİBÇÖ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.2.1’de görüldüğü gibi; bireylerin cinsiyetlerine göre İİBÇÖ ve İİBÇÖ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.2.1. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Yakınlıktan kaçınma ölçeği</i>	Kadın	14	19.58	5.45			
	Erkek	9	19.59	5.08			
		32			2376.00	-.030	.976
	Toplam	18					
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Gerçekçi olmayan ilişkiler beklentisi alt ölçeği</i>	Kadın	14	23.27	5.38			
	Erkek	9	22.59	5.59			
		32			2241.50	-.531	.595
	Toplam	18					
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Zihin okuma alt ölçeği</i>	Kadın	14	9.79	2.22			
	Erkek	9	9.71	2.06			
		32			2326.50	-.216	.829
	Toplam	18					
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>

Bilişsel çarpıtmalar ölçeği	Kadın	14	52.65	9.74		
	Erkek	9	51.90	8.06		
		32			2311.00	.786
	Toplam	18				.272
		1				

Tablo 4.2.2’de görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan bireylerin yaşları ile bireylerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.2.2 Bireylerin Yaşları ile Bireylerin İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ve Ölçeğin Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş
Yakınlıktan kaçınma alt ölçeği	R	.019
	P	.803
Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt ölçeği	R	-.034
	P	.653
Zihin okuma alt ölçeği	R	-.127
	P	.089
Bilişsel çarpıtmalar ölçeği	R	-.022
	P	.772

Tablo 4.2.3’de görüldüğü gibi; bireylerin devam ettikleri sınıf düzeylerine göre İİBÇÖ ve İİBÇÖ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.2.3. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
-------------	----------	----------	-----------	----------	----------	----------

<i>Yakınlıktan kaçınma ölçeği</i>	Birinci sınıf	99	19.15	5.38			
	Dördüncü sınıf	82	20.10	5.35			
					3648.00	-	.241
	Toplam	18				1.17	
		1					
Grup		N	X	SS	U	Z	P
<i>Gerçekçi olmayan beklentisi ölçeği</i>	Birinci sınıf	99	22.97	5.04			
	Dördüncü sınıf	82	23.36	5.84			
					3845.00	-	.541
	Toplam	18				.611	
		1					
Grup		N	X	SS	U	Z	P
<i>Zihin okuma alt ölçeği</i>	Birinci sınıf	99	9.93	2.20			
	Dördüncü sınıf	82	9.59	2.17			
					3686.50	-	.284
	Toplam	18				1.07	
		1					
Grup		N	X	SS	U	Z	P
<i>Bilişsel çarpıtmalar ölçeği</i>	Birinci sınıf	99	52.07	9.37			
	Dördüncü sınıf	82	53.07	9.57			
					3696.00	-	.301
	Toplam	18				1.03	
		1					

Tablo 4.2.4’de görüldüğü gibi; bireylerin ilişki durumu değişkenlerine göre İİBÇÖ ve İİBÇÖ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış ilişki durumu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.2.4. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının İlişki Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Yakınlıktan kaçınma ölçeği</i>	Var	76	19.43	5.39			
	Yok	10	19.69	5.38			
		5			3803.50	-	.591
	Toplam	18				.537	
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği</i>	Var	76	22.35	5.24			
	Yok	10	23.73	5.47			
		5			3331.00	-	.058
	Toplam	18				1.89	
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Zihin okuma alt ölçeği</i>	Var	76	9.68	2.25			
	Yok	10	9.85	2.15			
		5			3801.50	-	.584
	Toplam	18				.547	
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Bilişsel çarpıtmalar ölçeği</i>	Var	76	51.47	8.83			
	Yok	10	53.28	9.85			
		5			3563.00	-	.219
	Toplam	18				1.22	
		1					

Tablo 4.2.5’de görüldüğü gibi; bireylerin aile yapısı değişkenlerine göre İİBÇÖ ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin aile yapısına göre gruplar arasında gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği puanları açısından annesi babası

birlikte olan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır [U=2740.00, p=0.012]. Annesi babası birlikte olan bireylerin annesi babası boşanmış olan bireylere oranla gerçekçi olmayan ilişki beklentisi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.5. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Aile Yapısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Yakınlıktan kaçınma ölçeği</i>	Birlikte	12	19.37	5.46			
	Boşanmış	3	20.03	5.21			
		58			3260.50	-	.351
	Toplam	18				.933	
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt ölçeği</i>	Birlikte	12	23.82	5.46			
	Boşanmış	3	21.74	5.05			
		58			2740.00	-	.012*
	Toplam	18				2.51	
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Zihin okuma alt ölçeği</i>	Birlikte	12	9.83	2.15			
	Boşanmış	3	9.67	2.27			
		58			3426.50	-	.666
	Toplam	18				.431	
		1					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Bilişsel çarpıtmalar ölçeği</i>	Birlikte	12	53.03	9.56			
	Boşanmış	3	51.44	9.20			
		58			3258.00	-	.347
	Toplam	18				.940	
		1					

*p<0.05

Tablo 4.2.6’da görüldüğü gibi; bireylerin ebeveyni boşandığı sıradaki yaş düzeyleri değişkenlerine göre İİBÇÖ ölçeğinin alt ölçeklerinden yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H -Testi yapılmış yaş düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin ebeveyni boşandığı sıradaki yaş düzeyleri arasında gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği alt puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=9.47$; $p=0.009$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği puanları açısından 0-6 yaş aralığındayken annesi babası ayrılan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır. 0-6 yaş aralığındayken annesi babası ayrılan bireylerin diğer bireylere oranla gerçekçi olmayan ilişki beklentisi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin ebeveyni boşandığı sıradaki yaş düzeyleri arasında bilişsel çarpıtmalar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=6.92$; $p=0.031$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. Bilişsel çarpıtmalar ölçeği puanları açısından 0-6 yaş aralığındayken annesi babası ayrılan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır. 0-6 yaş aralığındayken annesi babası ayrılan bireylerin diğer bireylere oranla bilişsel çarpıtmalar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.6. İİBÇÖ ve İİBÇÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlarının Bireylerin Ebeveyni Boşandığı Sıradaki Yaş Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>Sd</i>	<i>X²</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Yakınlıktan kaçınma alt ölçeği</i>	0-6 yaş	19	20.26	5.34	2	1.39	.497
	7-11 yaş	12	21.08	5.23			
	12 yaş ve üzeri	27	19.40	5.22			

		Toplam	58					
Grup		N	X	SS	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Gerçekçi olmayan beklentisi ölçeği	0-6 yaş	19	24.26	4.54				
	7-11 yaş	12	22.50	3.37				
	12 yaş ve üzeri	27	19.62	5.22	2	9.47	.009**	1
	Toplam	58						
Grup		N	X	SS	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Zihin okuma alt ölçeği	0-6 yaş	19	10.15	1.89				
	7-11 yaş	12	9.58	2.39				
	12 yaş ve üzeri	27	9.37	2.48	2	1.60	.449	-
	Toplam	58						
Grup		N	X	SS	Sd	X ²	p	Anlamlı fark
Bilişsel çarpıtmalar ölçeği	0-6 yaş	19	54.68	7.32				
	7-11 yaş	12	53.16	8.79				
	12 yaş ve üzeri	27	48.40	9.86	2	6.92	.031*	1
	Toplam	58						

**P<0.01 ; *p<0.05

Tablo 4.2.6.'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan bireylerin gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği puanlarının hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post Hoc Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın 0-6 yaş grubu ile 12 yaş ve üzeri grubu arasında 0-6 yaş grubu aleyhine $p<0.05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$).

Bireylerin İİBÇÖ puanlarının hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post Hoc Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.2.6.1 İİBÇÖ ve Gerçekçi Olmayan ilişki Beklentisi Alt Ölçeğinin Puanlarının Bireylerin Ebeveyni Boşandığı Sıradaki Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	Ortalama Farkları	Sh	P
Gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt ölçeği	0-6 yaş arası	7-11 yaş arası	1.76	1.72	.597
		12 yaş ve üzeri	4.63*	1.40	.007
	7-11 yaş arası	0-6 yaş arası	-1.76	1.72	.597
		12 yaş ve üzeri	2.87	1.62	.219
	12 yaş ve üzeri	0-6 yaş arası	-4.63*	1.40	.007
		7-11 yaş arası	-2.87	1.62	.219
	Gruplar (i)	Gruplar (j)	Ortalama Farkları	Sh	P
Bilişsel çarpıtmalar ölçeği	0-6 yaş arası	7-11 yaş arası	1.51	3.27	.899
		12 yaş ve üzeri	6.27	2.66	.071
	7-11 yaş arası	0-6 yaş arası	-1.51	3.27	.899
		12 yaş ve üzeri	4.75	3.08	.312
	12 yaş ve üzeri	0-6 yaş arası	-6.27	2.66	.071
		7-11 yaş arası	-4.75	3.08	.312

4.3. Evlilik Tutum Ölçeğinin Puanlarına İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmanın amaçları doğrultusunda “Bireylerin evliliğe ilişkin tutumları cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Tablo 4.3.1’de görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan bireylerin evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.3.1 Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Evliliğe ilişkin tutum ölçeği</i>	Kadın	14		16.07			
	Erkek	9	74.55	18.48			
		32	74.93		2225.50	-	.555
	Toplam	18				.590	
		1					

Tablo 4.3.2’de görüldüğü gibi; bireylerin yaşları ile bireylerin evliliğe ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.3.2. Bireylerin Yaşları İle Bireylerin Evliliğe İlişkin Tutum Ölçeğinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş
Evliliğe ilişkin tutum ölçeği	R	.030
	P	.687

Tablo 4.3.3’de görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan bireylerin evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.3.3 Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
<i>Evliliğe ilişkin tutum ölçeği</i>	Birinci sınıf	99	74.20	15.70			
	Dördüncü sınıf	82	75.12	17.43	3915.00	-	.682
						.409	

Toplam	18
	1

Tablo 4.3.4’de görüldüğü gibi; örneklem grubunu oluşturan bireylerin evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ilişki durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U-Testi yapılmış ilişki durumu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.3.4 Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının İlişki Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
<i>Evliliğe ilişkin tutum ölçeği</i>	Var	76	75.69	17.52			
	Yok	10	73.83	15.70			
		5			3677.50	-	.369
	Toplam	18				.899	
		1					

Tablo 4.3.5’de görüldüğü gibi; bireylerin aile yapı durumlarına göre gruplar arasında evliliğe ilişkin tutum ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.01$). Evliliğe ilişkin tutum ölçeği puanları açısından annesi babası birlikte olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=1772.50$, $p=0.01$]. Annesi babası birlikte olan bireylerin annesi babası boşanmış olan bireylere oranla evliliğe ilişkin tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.3.5 Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Aile Yapısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Evliliğe ilişkin tutum ölçeği</i>	Birlikte	12	79.15	14.13			
	Boşanmış	3	65.00	17.05	1772.50	-	.001**
		58					

	Toplam	18
		1

**p<0.01

Tablo 4.3.6’da görüldüğü gibi; bireylerin ebeveyni boşandığı sıradaki yaş düzeyleri ile evliliğe ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve yaş açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Tablo 4.3.6 Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Bireylerin Ebeveyni Boşandığı Sıradaki Yaş Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>Sd</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Evliliğe ilişkin tutum ölçeği</i>	0-6 yaş	19	61.94	13.69			
	7-11 yaş	12	71.41	17.66			
	12 yaş ve üzeri	27	64.29	18.69	2	1.39	.499
	Toplam	58					

4.4. Bireylerin İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmaları ve Evlilik Tutumları Puanlarına İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde “Bireylerin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları ile evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4.1’de görüldüğü gibi; bireylerin evliliğe ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ile yakınlıktan kaçınma ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Bireylerin evliliğe ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ölçeği ve ölçeğin alt boyutları olan zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisi boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir (sırasıyla; r=.324, r=.198 , r=.242 ; p<0.001). Bir diğer deyişle bireylerin evliliğe ilişkin tutum

düzeylei arttııkça; gerçeki olmayan iliŒi beklentisi, zihin okuma ve biliŒsel çarpıtmalar düzeyleide artmakta olduğu görölmektedir.

Tablo 4.4.1 Bireylei Evliliğe İliŒkin Tutum Ölçeğinden ve İliŒkilere İliŒkin BiliŒsel Çarpıtmalar Ölçeği ile Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İliŒkinin İncelenmesi

Ölçekler		Evliliğe iliŒkin tutum ölçeği
Yakınlıktan kaçınma alt ölçeği	R	.013
	P	.860
Gerçeki olmayan iliŒi beklentisi alt ölçeği	R	.324
	P	.001**
Zihin okuma alt ölçeği	R	.198
	P	.008**
BiliŒsel çarpıtmalar ölçeği	R	.242
	P	.001**

**p<0.01

5. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde evlilik tutumları ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların, kişisel bilgi formundan alınan bilgiler ve araştırmanın amacında sorulan sorular ile bu alanda yapılmış diğer literatür ve kuramsal bulgular çerçevesinde tartışmasına yer verilmiştir.

Yapılan araştırmanın temel sorusu şu şekildedir: Bireylerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ile evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

İlgili literatür tarandığı zaman, bu konu ile ilgili yapılan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bunun yanı sıra, bilişsel yapıda yer alan akılcı olmayan inançların, bireyin kendisini ve dış dünyasını algılamasındaki düşünce biçimlerine sebep olduğu bilinmektedir. Bu durumda, araştırmada temel hipotez olarak, bilişsel çarpıtmalar ile evlilik tutumu arasında ters orantılı bir ilişki çıkacağı düşünülmüştür.

Sonuç olarak, araştırma sonuçları ana hipotezi desteklememiştir. Araştırmanın bulgularına göre, araştırma kapsamında incelemeye alınan değişkenlerden, İİBÇÖ ile İİBÇÖ'nün alt boyutlarından gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma alt ölçeklerinden alınan puanlar ile evliliğe ilişkin tutum ölçeğinden alınan puanlar arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

İlgili literatürde cinsiyet değişkeninin evlilik tutumunu açıklamada net sonuçlar ortaya koymadığı görülmektedir. Literatürde yapılan bazı çalışmalarda kadınların evliliğe ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu (Jennings ve diğ., 1992; Willoughby, 2010) görülürken, erkeklerin evliliğe ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğunu gösteren çalışmalar da (Köroğlu, 2013) mevcuttur. Bu araştırmada “Kadınların evliliğe bakışı erkeklerin evliliğe bakışından daha olumludur.” hipotezi kurulmuş, fakat, araştırma bulguları hipotezi desteklememiş ve bireylerin cinsiyetlerine göre evlilik tutumlarının bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Üniversite gençlerinin, evlilik aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşlerinin araştırıldığı çalışmada, görüşleri en fazla etkileyen değişkenin cinsiyet olduğu ve bazı konularda kadınların bazı konularda ise erkeklerin farklı düşündüğünü ortaya koyan Köroğlu (2013), bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli sebebin

modernitenin getirdiği ve geleneksel rolleri değiştiren toplumsal cinsiyet rolleri olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, bu araştırma sonunda genel kanının aksine erkekler ve kadınlar arasında evliliğe ilişkin tutumlar açısından bir farklılık olmamasının sebebi olarak örneklem grubunun neden olabileceği ve örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin evliliğe yönelik tutumlarının geleneksel yapıdan farklılık gösterdiği düşünülmektedir.

Araştırmada incelenen diğer değişkenlerden yaş, sınıf düzeyi, ilişki durumu ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar leğinin alt boyutu olan yakınlıktan kaçınmanın evlilik tutumunu yordamada katkısı olmadığı görülmüştür.

İlişki durumu ile evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik yapılan bir araştırmada, ilişkisi olan ge yetişkinlerin evlenmeyi ilk hedef olarak gördükleri ve evlenmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Willoughby ve Carroll, 2010). Diğer yapılan bir çalışmada ise, cinsiyet farketmeksizin bireylerin ilişkisi olduğu bireyle evlenmek eğilimde olduğu bulgusuna varılmıştır (Pınar, 2008). Bu bulgulardan yola çıkılarak; “İlişkisi olan bireylerin evlilik tutumu ilişkisi olmayan bireylerin evlilik tutumuna göre daha fazladır.” hipotezi kurulmuştur. Ancak, araştırma bulguları, hipotezi desteklememiştir. Bu durumun, örneklemini oluşturan bireylerin, niversite genci olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Üniversite geleri için evlilik kararı vermekte eğitimini bitirmek bir ön koşul olmak ile birlikte ikinci koşul ise ekonomik özgürlüğünü kazanmaktır. Köroğlu (2013), yaptığı araştırmaya katılan niversite ğrencilerinin % 90,5’i evlilik kararı vermek için ekonomik özgürlüğe kavuşmanın önemli olduğunu belirtmiştir.

Araştırma “Ebeveyni boşanmamış bireylerin evlilik tutumu diğerlerinin evlilik tutumuna göre daha fazladır.” hipotezi araştırma bulguları ile desteklenmiş, bireylerin aile yapılarının bireylerin evlilik tutumları üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Annesi babası birlikte olan bireylerin annesi babası boşanmış olan bireylere oranla evliliğe ilişkin tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, boşanmış/ayrılmış ailelerden gelen üniversitede öğrenim gören ge yetişkin kadınların, boşanmamış/ayrılmamış ailelerden gelen kadınlara göre evlilikle ilgili daha olumsuz tutumlar taşıdıkları bulunmuştur (Kılınç-Kunt, 2004).

Ayrıca, bireylerin yaşı, cinsiyeti, ilişki durumu, aile yapısı ve sınıf düzeylerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarını yordamada bir katkısının olmadığı görülmüştür.

Bilişsel şemalar, erken çocukluk döneminde oluşmakta ve yaşam boyu gelişerek süreklilik içerisinde devam etmektedir. Erken çocukluk dönemindeki deneyimler, kişinin kendisi ve çevresindeki hakkındaki temel inançlarını oluşturur. Bu bağlamda “0-6 yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumu diğer yaş grubunda iken ebeveyni boşanmış bireylerin evlilik tutumuna göre daha azdır.” hipotezi oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, ebeveyni boşandığı sırada, 0-6 yaş grubunda olan bireylerin, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları ve gerçekçi olmayan ilişki beklentilerinin diğer bireylere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Son olarak; ebeveyni birlikte olan bireylerin ebeveyni boşanmış olan bireylere oranla, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt boyutundan aldıkları puanın daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara bakılarak, bireyin aile yapısı ile ebeveyni arasındaki çatışmayı algılama biçiminin evlilik tutumu üzerinde yordayıcı etkisinin olabileceği düşünülebilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonuçlarına, araştırmacılar için ve uygulamacılar için önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde evlilik tutumları ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve kişisel bilgi formundan alınan bilgiler ve istatistiksel analiz sonucunda ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığı zaman, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları cinsiyet, yaş, ilişki durumu, sınıf düzeyi, bireylerin aile yapılarına (boşanmış veya boşanmamış) göre değişmemektedir. Bunun yanı sıra, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ölçeğinin alt boyutlarına baktığımız zaman şu sonuçlar ile karşılaşmıştır:

Bireylerin aile yapılarına (boşanmış veya boşanmamış) göre gruplar arasında gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Annesi babası birlikte olan bireylerin annesi babası boşanmış olan bireylere oranla gerçekçi olmayan ilişki beklentisi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

0-6 yaş aralığında iken ebeveynleri boşanmış bireylerin yaş düzeyleri ile bilişsel çarpıtmalar ölçeği puanı arasında anlamlı fark bulunmaktadır. 0-6 yaş aralığında iken ebeveynleri boşanmış bireylerin, diğer yaş gruplarındaki bireylere oranla ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin yaş düzeyleri ile gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt boyutu puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. 0-6 yaş aralığında iken ebeveynleri boşanmış bireylerin diğer bireylere oranla gerçekçi olmayan ilişki beklentisi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin cinsiyet, yaş, ilişki durumu, sınıf düzeyi, aile tipleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre, bireylerin aile tiplerine göre gruplar arasında evliliğe ilişkin tutum ölçeği puanı açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Ebeveyni birlikte olan bireylerin, ebeveyni boşanmış olan bireylere oranla evliliğe ilişkin tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Son olarak araştırmanın asıl amacı doğrultusunda, bireylerin evliliğe ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ölçeği ve ölçeğin gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ile zihin okuma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bireylerin evliliğe ilişkin tutum düzeyleri arttıkça; gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeylerinin de artmakta olduğu görülmektedir.

6.2. Öneriler

Bu araştırmada psikoloji öğrencilerinin evlilik tutumları ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayandırılarak çıkarılan öneriler şu şekilde sunulabilir;

1. Araştırma örnekleminin sadece psikoloji öğrencilerinden seçilmesinden dolayı farklı fakülte ve bölümlerde okuyan öğrenciler ile bu çalışmanın tekrarlanıp karşılaştırma yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.
2. Üniversitelerde var olan psikolojik danışmanlık ve rehberlik merkezleri tarafından evlilik öncesi eğitim programları düzenlenerek ilişkilerin evlilik üzerindeki etkisi ve ilişkilere ve evliliğe dair yanlış inançlara dair öğrenciler bilgilendirilebilir. Aynı zamanda, son zamanlarda değişime uğrayan evlilik kurumuna dair beklentiler ve tutumlar üzerine öğrenciler ile çalışmalar yapılabilir.
3. Daha büyük bir çalışma grubu ile çalışmak daha detaylı analiz yapılmasına imkan verebilir.
4. Son yıllarda dünyada dikkat çeken, evlilik dışı birlikte yaşama dair tutum, araştırma konusu olabilir. Yapılacak çalışmalarda evliliğe ilişkin tutumlarla, ailevi tutumlar ve dindarlık arasındaki ilişki incelenebilir.

5. Evlilik tutumuna dair bilgiler bir ölçek yolu ile değil de nitel bir araştırma yöntemi kullanılarak daha derinlemesine inceleme yapılabilir. Böylece bireylerin evliliğe ilişkin tutumlarına dair, duygu, düşünce ve görüşleri daha net olarak incelenebilir.
6. Bu araştırmada genel kişiler arası ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları ölçen bir ölçek kullanılmıştır. Fakat, araştırma sonuçlarına dayalı olarak evlilik ilişkilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaları/işlevsel olmayan inançları ölçecek bir ölçeğin kullanılmasının daha doğru olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, bu amaçla kullanılacak bir ölçme aracının geliştirilmesi yararlı olacaktır.
7. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, ilişkisi olmayan, flört eden, nişanlı ve evli bireyler araştırmaya birlikte dahil edilebilir. Böylece, çiftlerin evlilik ilişkisine ilişkin işlevsel olmayan inançlarıyla evlilik tutumları arasındaki ilişki ilişki durumu değişkeni açısından daha detaylı bir şekilde incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Adams, B. N. (2004). Families and Family Study In International Perspective. *Journal Of Marriage and Family*, 66 (5), 1076-1088.
- Ağdemir, A. (1991). Aile ve Eğitim. *Aile ve Toplum Dergisi*, 1 (1), 11-14.
- Akın, A. (2010). Öz-Duyarlılık ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 01-09.
- Alavi, M., Alahdad, R., & Shafeq, M. S. (2014). Mate Selection Criteria Among Postgraduate Students in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 116 (21), 5075-5080.
- Amato, P. R. (2007). Transformative Processes in Marriage: Some Thoughts From a Sociologist. *Journal of Marriage and Family*, 69(2), 305-309.
- Amato, P. R., Landale, N. S., Havasevich-Brooks, T. C., Booth, A., Eggebeen, D. J., Schoen, R., & McHale, S. M. (2008). Precursors of Young Women's Family Formation Pathways. *Journal of Marriage and Family*, 70 (5), 1271-1286.
- Bacanlı, H. (2012). *Eğitim psikolojisi*. (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Barich, R. R., & Bielby, D. D. (1996). Rethinking Marriage Change and Stability in Expectations, 1967-1994. *Journal of Family Issues*, 17 (2), 139-169.
- Barlow, J. L. (1999). A New Model for Premarital Counseling Within the Church. *Pastoral Psychology*, 48 (1), 3-9
- Baştürk, S. (Ed.). (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2014). İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15 (2), 397-415.
- Beck, A. T., (1999). *Prisoners Of Hate: The Cognitive Basis Of Anger, Hostility And Violence*. NewYork: HarperCollins.
- Beck, J. (2006). *Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Ötesi*. N. Şahin (Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Bener, Ö. ve Günay, G. (2013). Gençlerin, Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-16.
- Bilgin, M. (2004). Bilişsel Üçlü Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (21), 35-41.

Booth A., Johnson, D. R., Branaman, A., & Sica, A. (1995). Belief and Behavior: Does Religion Matter in Today's Marriage?. *Journal of Marriage and Family*, 57 (3), 661-671.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Carroll, J. S., Badger, S., Willoughby, B. J., Nelson, L. J., Madsen, S. D., & Barry, C. M. (2009). Ready or Not? Criteria for Marriage Readiness Among Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research*, 24 (3), 349-379.

Cherlin, A.J. (2004). The Deinstitutionalization of American Marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66 (4), 848–861.

Clark, L. (2000). *SOS: Duygulara Yardım Bunaltı, Öfke ve Depresyonun Yönetilmesi*. G. Yazgan (Çev.). İstanbul: Evrim Yayıncılık.

Cohan, C. L., & Kleinbaum, S. (2002). Toward a Greater Understanding of the Cohabitation Effect: Premarital Cohabitation and Marital Communication. *Journal of Marriage and Family*, 64 (1), 180–192.

Cohen, P. N., & Bianchi, S. M. (1999). Marriage, Children and Women's Employment: What Do We Know?. *Monthly Labor Review*, 122 (12), 22–31.

Coontz, S. (2005). *Marriage, a History: From Obedience to Intimacy, or How Love Conquered Marriage*. New York: Penguin.

Corey, G. (2015). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. T. Ergene (Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Cunningham, M. ve Thornton, A. (2006). The Influence of Parents' Marital Quality on Adult Children's Attitudes Toward Marriage and Its Alternatives: Main Moderating Effects. *Demography*, 43 (4), 659-672.

Çaplı, O. (1992). *Evlenmeye hazır mısınız?* Ankara: Bilgi Yayınevi.

DeBoard, J., Romans, J. C., & Krieschok, T. (1996). Predicting Dyadic Djustment from General and Relationship-Specific Beliefs. *The Journal of Psychology*, 130 (3), 263-280.

Dökmen, Ü. (1998). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayınları.

Duran, Ş. (2010). Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programının Romantik İlişkiler Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri, Çatışma İletişim Tarzları ve İlişki İstikrarları Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 11 (6), 87-101.

Düzgün, G. (2009). *Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Edmundson, L. M. (2005). *Marriage Myths and Dysfunctional Relationship Beliefs Among Undergraduates*. Master's Thesis, Knoxville: University of Tennessee.

- Ekşi, B. (2005). Evliliğe Hazırlık Aşamasındaki Karı-Koca Adaylarının Evlilik ve Anne-Baba Olma Üzerine Düşünceleri. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (9), 75-84.
- Ellison, C. G., Burdette, A. M., & Glenn, N. D. (2010). Praying for Mr. Right? Religion, Family Background and Marital Expectations Among College Women. *Journal of Family Issues*, 31 (12), 1-26.
- Fincham F.D. ve Bradbury, T.N. (Ed.). (1990). *The Psychology of Marriage: Basic Issues & Applications*. New York: The Guilford Press.
- Gabardi, L., & Rosen, L. (1993). Intimate Relationship: College Students from Divorced and Intact Families. *Journal of Divorce and Remarriage*, 18 (3), 25-56.
- Gittins, D. (2011). *Aile Sorgulanyor*. T. Erdem (Çev.). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Gizir, C.A. (2013). Üniversite Öğrencilerinin İlişki İnançlarının Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumlarına Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38 (170), 372-383.
- Günay, O. (2000). *Evlilik Uyumu ile Kişisel Düşünme Modelleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hackney, H. & Cormier, S. (2008). *Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı*. T. Ergene & S. Aydemir (Çev.). Mentis Yayıncılık.
- Halford, W. K., Markman, H. J., Kline, G. H., & Stanley, S. M. (2003). Best Practice in Couple Relationship Education. *Journal of Marital and Family Therapy*, 29 (3), 385-406.
- Halford, W. K., Markman, H. J., & Stanley, S. (2008). Strengthening Couples Relationships with Education: Social Policy and Public Health Perspectives. *Journal of Family Psychology*, 22 (4), 497-505.
- Hamamcı, Z. (2002). Bilişsel Davranışçı Yaklaşımla Bütünleştirilmiş Psikodramanın Temel İnançlar Üzerine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (19), 7-13.
- Hamamcı, Z. ve Büyüköztürk, Ş. (2003) İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Ölçeğin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (25), 107-111.
- Holman, T. B. (2001). *Premarital Prediction of Marital Quality or Break Up: Research, Theory and Practice*. New York: Kluwer.
- Horwitz, A. V. ve White H. R. (1998). The Relationship of Cohabitation and Mental Health: A Study of a Young Adult Cohort. *Journal of Marriage and Family*, 60 (2), 505-514.

- Huang, Y. C., & Lin, S. H. (2014). Attitudes of Taiwanese College Students Toward Marriage: A Comparative Study of Different Family Types and Gender. *Journal of Comparative Family Studies*, 45(3), 425-438.
- İçağasıoğlu-Çoban, A. (2009). Adölesan Evlilikleri. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4 (16), 3750.
- İşmen-Gazioğlu, E. A. (2006). Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 107-123.
- Jennings, A. M., Salts, C., & Smith, T. A. (1992). Attitudes Toward Marriage. *Journal of Divorce and Remarriage*, 17 (1/2), 67-80.
- Johnson, I. V. (2009). *The Effects of Intimate Relationship Education on Relationship Optimism and Attitudes Toward Marriage*, Doctoral Dissertation. Missoula, The University of Montana.
- Kalkan, M. Ve Hamamcı, Z. (Ed.). (2012). *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (28. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keldal, G. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak Eş Seçme Stratejileri ve Cinsiyet Rol Algıları*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıç, M. (2013). *Gerçek Yaşam Tadında: Gelişim Dönemleri III Yetişkinlik ve Yaşlılık Kitabı*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kılınç, H., & Sevim, S.A. (2005). Ergenlerde Yalnızlık ve Bilişsel Çarpıtmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 67-89.
- Kılınç-Kunt, K. (2004). *Ailedeki Boşanmanın ve Boşanmamış/Ayrılmamış Ebeveynler Arasındaki Çatışmanın Genç Türk Kadınlarının Karşı Cinsle İlişkileri Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kozuch, P. ve Cooney, T. M. (1995). Young Adults' Marital and Family Attitudes: The Role of Recent Parental Divorce and Family and Parental Conflict. *Journal of Divorce and Remarriage*, 23 (3-4), 45-62.
- Köroğlu, E. & Türkçapar, M. H. (Ed.). (2009). *Psikoterapi Yöntemleri: Kuramlar ve Uygulama Yönergeleri*. Ankara: Hyb Yayınları.
- Köroğlu, T. (2013). *Üniversite Gençliğinin Evlilik, Aile ve Boşanma Konusundaki Düşünce ve Görüşleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Karabük Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Karabük: KÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Larson, J., Benson, M. J., Wilson, S. M., & Medora, N. (1998). Family of Origin Influences on Marital Attitudes and Readiness for Marriage in Late Adolescents. *Journal of Family Issues*, 19 (6), 750-768.

- Lauer, S., & Yodanis, C. (2010). The Deinstitutionalization of Marriage Revisited: A New Institutional Approach to Marriage. *Journal of Family Theory and Review*, 2 (1), 58-72.
- Lin, Y. C., & Raghbir, P. (2005). Gender Differences in Unrealistic Optimism About Marriage and Divorce: Are Men More Realistic and Women More Realistic? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31 (2), 198-207.
- Martin, P. D., Specter, G., Martin, D. ve Martin, M. (2003). Expressed Attitudes of Adolescents Marriage and Family Life. *Adolescence*, 38 (150), 359-367.
- Manning, W. D., & Smock, P. J. (2002). First Comes Cohabitation and Then Comes Marriage? Are Search Note. *Journal of Family Issues*, 23(8), 1065-1087.
- Manning, W., Longmore, M., & Giordano, P. (2007). The Changing Institution of Marriage: Adolescents Expectations to Cohabit and to Marry. *Journal of Marriage and Family*, 69 (3), 559-575.
- Metts, S. ve Cupach, W.R. (1990). The Influence of Relationship Beliefs and Problem-Solving Responses on Satisfaction in Romantic Relationships. *Human Communication Research*. 17 (1), 170-185.
- Miles, N., & Servaty-Seib, H. L. (2010). Parental Marital Status and Young Adult Offspring's Attitudes About Marriage and Divorce. *Journal of Divorce and Remarriage*, 5 (4), 209-220.
- Möller, A. T. & VanZyl, P. D. (1991). Relationship Beliefs, Interpersonal Perception and Marital Adjustment. *Journal of Clinical Psychology*, 47 (1), 28-33.
- Mutlu, H. (2013). *Engelli Kardeşe Sahip Olan 18-30 Yaş Arasındaki Bireylerin Evliliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mutlu, M. (2004). *Üniversite Gençliğinin Evlilik ve Aile Kurumuna Yaklaşımı: Fırat Üniversitesi Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nazlı, S. (2014). *Aile Danışmanlığı*. (11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçimi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. (1. Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Patterson, C.H. ve Watkins, E.C. (1996). *Theories of Psychotherapy*. (5. Edition). Texas: Harper Colins College Publishers.
- Pınar, G. (2008). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4 (14), 49-61.

Rait, S., Monsen, J. J. & Squires, G. (2010). Cognitive Behaviour Therapies and Their Implications for Applied Educational Psychology Practice. *Educational Psychology in Practice*, 26 (2), 105-122.

Riggio, H., & Weiser, D. (2008). Attitudes Toward Marriage: Embeddedness And Outcomes in Personal Relationships. *Personal Relationships*, 15 (1), 123-140.

Savaşır, I., Soygüt, G. ve Barışkın, E. (2009). *Bilişsel-Davranışçı Terapiler*. (4. Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Seltzer, J. A. (2004). Families Formed Outside of Marriage. *Journal of Marriage and Family*, 62 (4), 1247-1268.

Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Settersten, R. A., & Ray, B. (2010). What's Going on With Young People Today? The Long and Twisted Path to Adulthood. *Future of Children*, 20 (1), 19-41.

Sezen, L. (2005). Türkiye'de Evlenme Biçimleri. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27 (11), 185-195.

Sharf, S. R. (2000). *Theories of Psychotherapy & Counseling: Concepts and Cases*. (2nd Edition). USA: Brooks\Cole.

Smock, P. J. (2000). Cohabitation in the United States: An Appraisal of Research Themes, Findings And Implications. *Annual Review of Sociology*, 26, 1 – 20.

Smock, P. J. (2004). The Wax and Wane of Marriage: Prospects for Marriage in the 21st Century. *Journal of Marriage and Family*, 66 (4), 966-973.

Stackert, R.A. ve Bursik, K. (2003). Why I Unsatisfied? Adult Attachment Style, Gendered Irrational Relationship Beliefs, and Young Adult Romantic Relationship Satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34 (8), 1419-1429.

Strong, B., DeVault, C., & Cohen, F. T. (2011). *The Marriage and Family Experience: Intimate Relationships in a Changing Society*. (11th ed.). Belmont, CA: Wadsworth

Sullivan, B.F. ve Schwebel,A.I. (1995). Relationship Belief and Expectations of Satisfaction in Marital Relationships: Implications for Family Practitioners [Abstract]. *The Family Journal*, 3 (4), 298-305.

Sun, Y. (2001). Family Environment and Adolescents Well-Being Before and After Parents Marital Disruption: A Longitudinal Analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 63 (3), 697-713.

Süleymanov, A. (2009). Çağdaş Türk Toplumlarında Aile ve Evlilik İlişkileri. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5 (17), 1-7.

Szentagotai, A. & Freeman, A. (2007). An Analysis of the Relationship Between Irrational Beliefs and Automatic Thoughts in Predicting Distress. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 7 (1), 1-9.

Şendil, G. ve Korkut, Y. (2012). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28, 15-34.

Tarhan, N. (2007). *Evlilik Psikolojisi*. (3. baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Türkçapar, M. H. (2012). *Bilişsel Terapi*. (6. Baskı). Ankara: HYB Yayıncılık.

Thorthon, A., & Freedman, D. (1982). Changing Attitudes Toward Marriage and Single Life. *Family Planning Perspectives*, 14 (6), 297-303.

Thornton, A. (1989). Changing Attitudes Toward Family Issues in The United States. *Journal of Marriage and Family*, 51 (4), 873-893.

Thornton, A., & Young-DeMarco, L. (2001). Four Decades of Trends in Attitudes Toward Family Issues in The United States: The 1960s Through the 1990s. *Journal of Marriage and Family*, 63 (4), 1009-1037.

VanLaningham, J., Johnson D.R., ve Amato P.R. (2001). Marital Happiness, Marital Duration, and the U-Shaped Curve: Evidence From a Five-Wave Panel Study. *Social Forces*, 79 (4), 1313-1341.

Ventura, S. J., & Bachrach, C. A. (2000). Nonmarital Childbearing in the United States, 1940 – 1999. *National Vital Statistics Reports*, 48 (16), 1-40.

Yıldırım, İ. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Eş Seçme Kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27), 15-30.

Yodanis, C., & Lauer, S. (2014). Is Marriage Individualized? What Couples Actually Do. *Journal of Family Theory and Review*, 6 (2), 184-197.

Waite, L. J., & Lehrer, L. E. (2003). The Benefit from Marriage and Religion in the United States: A Comproactive Analysis. *Population and Development Review*, 29 (2), 255-275.

Wardle, L. D. (2011). The Boundaries of Belonging: Allegiance, Purpose and the Definition of Marriage, *Bringham Young Journal of Public Law*, 25 (2), 287-315.

Willoughby, B. J. (2010). Marital Attitude Trajectories Across Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 39 (11), 1305-1317.

Willoughby, B. J., & Carroll, S. J. (2010). Sexual Experience and Couple Formation Attitudes Among Emerging Adults. *Journal of Adult Development*, 17 (1), 1–11.

Willoughby, B. J., Carroll, J. S., Vitas, J. M., & Hill, L. M. (2012). "When Are You Getting Married?": The Intergenerational Transmission of Attitudes Regarding Marital Timing and Marital Importance. *Journal of Family Issues*, 33 (2), 223-245.

İnternet

Yazarsız Alıntılar

T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. 2004. Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2016, <http://www.nvi.gov.tr/NVI.html>

EKLER

EK 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler;

“Psikoloji Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları” konulu bir çalışma yapmaktayım. Sizden istenilen aşağıdaki formlardaki soruları dikkatlice okuyarak, samimi cevaplar vermenizdir. Verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkürler.

Psikolog Fulya Gizem ARTUKOĞLU

1.Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2.Yaşınız:

3.Sınıf Düzeyi:

1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf ()

4.Romantik bir ilişkiniz var mı (evlilik, nişan, söz, flört vs):

Evet () Hayır ()

5. Aile yapınız nedir?

Anne baba ayrı ()

Anne baba birlikte ()

6. Anne-babanız ayrıldığı zaman kaç yaşındaydınız? (Anne-babanız ayrı ise cevap veriniz.)

0-6 yaş ()

7-11 yaş ()

12-üzeri yaş ()

EK 2: İNÖNÜ EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiç bir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sadece sizin nasıl düşündüğünüz önemlidir. Sizin görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den(hiç katılmıyorum), 5'e (kesinlikle katılıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz. Lütfen ölçekte bulunan tüm ifadeleri değerlendiriniz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

		Hiç Katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	İnsanlarla fazla samimi olmak genellikle sorun yaratır.					
2.	İnsanlar beni hiç anlamıyor.					
3.	Çevremdeki insanlara gerçek duygu ve düşüncelerimi ifade edersem onlar tarafından reddedileceğime inanıyorum.					
4.	Bu hayatta gerçek dost yoktur.					
5.	İlişki kurduğum herkesin tüm duygu ve düşüncelerini benimle paylaşmasını isterim.					
6.	Bir insanın gözünden nasıl bir insan olduğunu anlarım.					
7.	Karşımdaki kişiler ifade etmeseler de onların ne düşündüğünü anlarım.					
8.	Karşımdaki kişi ben ifade etmesem de benim ne düşündüğümü anlayabilmelidir.					
9.	Kendimi iyi hissedebilmem için başkalarının benim hakkımdaki duygu ve düşünceleri olumlu olmalıdır.					
10.	İnsanlar verdiği sözleri yerine getirmezler.					
11.	Her zaman bir sosyal grupta yer almalıyım.					
12.	Sosyal ortamlarda insanların beni olduğum gibi kabul etmeyeceğini düşünüyorum.					
13.	Çevremizdeki insanlara karşı sürekli tetikte olmakta yayar var.					
14.	Çevremdeki insanları üzmemek için hep kendimden ödün veririm.					
15.	İlişkilerimde insanları hoşnut kılmak için onların istediği gibi davranmalıyım.					
16.	Her zaman çevremde birilerinin olmasını isterim.					
17.	İnsanların bana daima anlayışlı davranmasını isterim.					

18.	İlişkilerde insanlar birbirlerinin tüm beklentilerini karşılamalıdır.					
19.	İnsanlarla ilişkileri yüzeysel tutmakta her zaman yarar vardır.					

EK 3: İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMALAR ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, insanların kişiler arası ilişkilerle ilgili olarak benimsedikleri bazı düşünceleri içermektedir. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyup, bu düşüncelere ne derece katıldığınızı cevap kağıdında yazılı şıkları dikkate alarak belirtiniz. Okuduğunuz her bir ifade için tek bir işaretleme yapmaya özen gösteriniz. Her insanın kendine özgü bir kişisel görüşü bulunduğundan bu ifadelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur. İşaretlemenizi genel olarak nasıl düşündüğünüzü dikkate alarak yapınız.

		Hiç Katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	İnsanlarla fazla samimi olmak genellikle sorun yaratır.					
2.	İnsanlar beni hiç anlamıyor.					
3.	Çevremdeki insanlara gerçek duygu ve düşüncelerimi ifade edersem onlar tarafından reddedileceğime inanıyorum.					
4.	Bu hayatta gerçek dost yoktur.					
5.	İlişki kurduğum herkesin tüm duygu ve düşüncelerini benimle paylaşmasını isterim.					
6.	Bir insanın gözünden nasıl bir insan olduğunu anlarım.					
7.	Karşımdaki kişiler ifade etmeseler de onların ne düşündüğünü anlarım.					
8.	Karşımdaki kişi ben ifade etmesem de benim ne düşündüğümü anlayabilmelidir.					
9.	Kendimi iyi hissedebilmem için başkalarının benim hakkımdaki duygu ve düşünceleri olumlu olmalıdır.					
10.	İnsanlar verdiği sözleri yerine getirmezler.					
11.	Her zaman bir sosyal grupta yer almalıyım.					
12.	Sosyal ortamlarda insanların beni olduğum gibi kabul etmeyeceğini düşünüyorum.					
13.	Çevremizdeki insanlara karşı sürekli tetikte olmakta yayar var.					
14.	Çevremdeki insanları üzmemek için hep kendimden ödün veririm.					
15.	İlişkilerimde insanları hoşnut kılmak için onların istediği gibi davranmalıyım.					

16.	Her zaman çevremde birilerinin olmasını isterim.					
17.	İnsanların bana daima anlayışlı davranmasını isterim.					
18.	İlişkilerde insanlar birbirlerinin tüm beklentilerini karşılamalıdır.					
19.	İnsanlarla ilişkileri yüzeysel tutmakta her zaman yarar vardır.					

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU**

SAYI : 98

KONU: Etik Kurul İzni

14.04.2016

Sayın; Fulya Gizem ARTUKOĞLU

Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından yapmış olduğunuz başvuru incelenmiş olup, Yrd. Doç. Dr. Hakan ERTUFAN'ın danışmanlığında araştırmayı planladığınız "Psikoloji Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları" isimli araştırmanız kurulumuzun 14.04.2016 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

S. Kayalı
Prof.Dr.Eyüp Sabri KAYALI
Etik Kurul Başkanı

EK.Etik Kurul Kararı

TC
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK
KURULU
KARARLAR

Yayın Tarihi :10.12.2015
Revizyon Tarihi :25.01.2016
Revizyon No :01
Sayfa No :1 / 1

Tarih: 14 Nisan 2016

Karar No :31

Toplantı Sayısı:04

Fulya Gizem ARTUKOĞLU' nun Yrd. Doç. Dr. Hakan ERTUFAN'ın danışmanlığında araştırmayı planladığı "Psikoloji Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları" konulu çalışması incelendi, yapılan inceleme sonucunda araştırmanın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.

ÜYELER

Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile İlişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof. Dr. E.Sabri KAYALI (Başkan)	Mühendislik	Haliç Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	S. Kayalı
Prof. Dr. Güneş YAVUZER (Başkan Yard.)	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	G. Yavuzer
Yrd. Doç. Dr. Leman KUTLU (Raportör)	Ebelik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	L. Kutlu
Prof. Dr. Filiz AÇKURT	Beslenme ve Diyetetik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	F. Ačkurt
Prof. Dr. Oya OĞUZ	Fizik	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	O. Oğuz
Prof. Dr. Kut SARPYENER	Antrenörlük	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	K. Sarpyener
Yrd. Doç. Dr. İlhan ODABAŞ	Spor Yöneticiliği	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	I. Odabaş
Av. Korkut HAZİNEDAR	Hukuk	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☐ Hayır ☒	K. Hazinedar

ETKU:4

ÖZGEÇMİŞ

Fulya Gizem Artukoğlu 1992 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. İlköğretim ve lise eğitimimi İstanbul'da tamamladıktan sonra üniversite eğitimini 2010-2016 yılları arasında İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji bölümünde tamamladı. Üniversite eğitimi içerisinde çeşitli sosyal sorumluluk projelerinde çalışıp, hastane, adliye ve kliniklerde gönüllü stajyer olarak görev aldı. 2014 yılında Haliç Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'na başladı. Yüksek lisans programına devam ederken aynı zamanda Bilişsel Davranışçı Terapi Eğitimi tamamladı. Özel bir rehabilitasyon merkezi ve özel anaokullarında çalıştı. Çeşitli kongreler ve sertifika eğitim programlarına katılmayı halen sürdürmektedir.